

**LA PRODUCCIÓ LITERÀRIA ISLANDESA DEL SEGLE XIII.
UNA APROXIMACIÓ A LES ÍSLENDINGASÖGUR COM A
FONT HISTÒRICA**

The Icelandic literary production in the thirteenth century. An approach to the Family Sagas as an historical source

Andrea Roche Velázquez

larocheub@gmail.com

Treball de Fi de Grau Història

Universitat de Barcelona

Curs 2012-2013

ÍNDEX

Introducció	
Objectius i aspectes formals	pàg. 1
Islàndia i la gent de les sagues	pàg. 3
Breu context històric	pàg. 3
De Snæland a Ísland	pàg. 4
Estructura social islandesa	pàg. 7
Les fonts	pàg. 8
El gènere de la saga	pàg. 8
Les traduccions	pàg. 10
La problemàtica	pàg. 13
Les traduccions	pàg. 13
La politització de les sagues	pàg. 16
La cronologia	pàg. 20
L'anàlisi de la saga	pàg. 21
Les <i>Íslendingasögur</i>	pàg. 21
Tendències historiogràfiques en l'estudi de les sagues	pàg. 23
Conclusions	pàg. 26
Bibliografia	pàg. 28
Annexos	pàg. 32
Glossari	pàg. 32
Mapes d'Islàndia	pàg. 37
Mapa de les assemblees i els quarters d'Islàndia	pàg. 42
Les sagues en la cartografia d'Islàndia	pàg. 43
Les <i>Íslendingasögur</i>	pàg. 44

ABSTRACT

Keywords: Iceland, saga, Family sagas, values, Íslendingasögur, historiography.

The following paper will focus on the historiographical debate around the Icelandic Family Sagas (*Íslendingasögur*) and their use as historical sources, showing the problems presented when we dealing with them.

RESUMEN

Palabras clave: Islandia, saga, vikingo, valores, íslendingasögur, historiografía.

El presente trabajo pretende aproximarse al debate historiográfico entorno a las sagas de los islandeses (*Íslendingasögur*) y su uso como fuentes históricas, además de mostrar la problemática que presentan a la hora de abordarlas.

INTRODUCCIÓ

OBJECTIUS I ASPECTES FORMALS

El present treball havia estat concebut inicialment per presentar una anàlisi de les sagues islandeses mitjançant el qual extreure'n un sistema de valors. Quan a l'aproximar-se a les fonts hom descobreix les possibilitats que ens ofereixen per l'estudi de la població islandesa medieval es fa difícil descartar-les com a font històrica. Ara bé, presenten un seguit de problemes que han de ser resolts per escatir el valor dels textos de les sagues com a font històrica de primer ordre. En efecte, hom va adonar-se de la incapacitat d'assolir el plantejament inicial, motiu pel qual es va decidir ajustar la recerca entorn al debat historiogràfic que, des de fa dècades, condiona el procediment a seguir al treballar amb les sagues. Així doncs, el text s'ha estructurat en quatre parts, una primera de contextualització, una segona de descripció de les fonts, una tercera de descripció de la problemàtica que existeix i una quarta centrada en el debat historiogràfic i la controvèrsia entorn a les sagues.

L'article s'ha acompanyat amb quatre annexos: un primer amb un glossari de termes islandesos, un segon amb cartografia detallada d'Islàndia, un tercer amb la localització de les assemblees i la divisió territorial islandesa durant l'Estat Lliure Islandès (940-1264), un quart on s'ha situat la localització de l'acció principal de cada saga, i, finalment, un cinquè amb fitxes de les *íslendingasögur** que es tractaran a continuació. D'aquesta manera, els mots islandesos que es trobin seguits d'un asterisc es podran consultar al glossari.

En addició, hom ha considerat necessari introduir l'ús de l'adjectiu “norrè”*, defensat ja per Macià Riutort per l'àmbit hispànic¹, com una adaptació al català del mot medieval que empraven els autors de les sagues per referir-se a la seva llengua (*norræna*) i a ells mateixos (*norrænn*: “normand”). Riutort assenyala que la introducció de l'adjectiu era necessari per dues raons: en primer lloc, perquè ni Dinamarca, ni Islàndia ni les Illes Fèroe formen part, geogràficament, de la Península Escandinava. Es requeria, doncs, un mot que englobés els diversos territoris que havien compartit la mateixa llengua. En segon lloc, degut a que Escandinàvia es trobava i es troba poblada

¹ RIUTORT, M. (2000). “La recepció de Perzival en Escandinàvia” a *Perzival. Reescritura y transformación*. València: Universitat de València, p. 120.

per pobles d'origen germànic però també per pobles amb un altre origen ètnic, es volia un terme que separés la cultura germànica com la de noruecs, danesos, i suecs, de la no-germànica dels lapons i els finesos. Alhora, els finesos demanen que l'ús dels mots “escandinau” i “nòrdic” fes referència a tots els pobles i cultures d'Escandinàvia, independentment del seu origen ètnic, germànic, lapó o finés. La introducció del vocable “norrè”^{*} al català i el castellà, com assenyala Riutort, segueix els mateixos passos que ja ha seguit a França (*norrain*), Itàlia (*norreno*) i Anglaterra (*norse*), per les mateixes raons esmentades anteriorment.

A més, s'ha volgut respectar al màxim l'essència de les paraules islandeses, motiu pel qual s'ha preferit emprar la paraula original a la seva transcripció, a excepció del terme “sagues”, plural del mot *saga*^{*}, que ha preferit emprar-se, per la seva constant aparició al text, en lloc de l'original *sögur*^{*}. Per la mateixa abundància de mots s'han normalitzat en el text, posant-se en cursiva només el primer cop que apareixen en el document. Així mateix s'ha respectat les grafies pròpiament norrenes^{*} en comptes de transliterar-les², és per això que s'ha decidit incloure a peu de pàgina la transliteració estàndard per facilitar la lectura dels termes. A l'hora de presentar els noms propis masculins islandesos s'ha respectat la terminació en -r (-ur) en lloc d'eliminar-la com és habitual. Per exemple, s'escriurà el nom Þorvaldr substituïnt la versió desenvolupada, Þorvaldur, o la transliterada, Thorvald.

² La transliteració estàndard internacional per les grafies norrenes és la següent: æ: ae; ð: th, d, dh; e: e; œ: o, oe; ø: o; ǫ: o; þ: th.

ISLÀNDIA I LA GENT DE LES SAGUES

BREU CONTEXT HISTÒRIC

L'Era Víkinga és el terme que s'utilitza per designar el període històric a l'Escandinàvia i la seva àrea d'influència, sorgida de l'Edat del Ferro Germànica, entre finals del segle VIII i el segle XIII. Es caracteritza pels atacs i les incursions víkings* a Europa, arribant també a Islàndia, Groenlàndia, Anatòlia i part de l'actual Canadà. Segons la Crònica Anglosaxona, la primera ràtzia protagonitzada per noruecs fou el 787 a l'Illa de Portland, mentre que a les Illes Britàniques l'inici de l'edat víkinga succeeix el 8 de juny de l'any 793 amb el saqueig del monestir de Lindisfarne³. El final d'aquest període s'estableix en moments diferents als diversos territoris amb presència víking. A Anglaterra es posa el punt final amb l'intent d'invasió frustrat del noruec Haraldr III Sigurðarson (c. 1015-1066) quan és vençut pel saxó Harold II d'Anglaterra (c. 1022-1066) el 1066 a la Batalla del pont Stamford. A Irlanda finalitza amb la captura de Dublín per Richard de Clare (1130-1176), lord de Leinster, i les seves tropes hiberno-normandes⁴ el 1171. I a Escòcia el 1263, amb la desfeta del monarca Haakon IV Haakonsson de Noruega (1204-1263) a la Batalla de Largs, per les tropes d'Alexandre III d'Escòcia (1241-1286). Les Illes Hèbrides Exteriors i l'Illa de Man es mantingueren sota control escandinau fins el 1266, mentre que les Illes Orkney i Shetland restaren en mans del monarca noruec fins el 1469. Tot i així, a Escandinàvia es considera que el període finalitza amb l'establiment a principis del segle XI del cristianisme com a religió oficial.

³ «AD. 793. This year came dreadful fore-warnings over the land of the Northumbrians, terrifying the people most woefully: these were immense sheets of light rushing through the air, and whirlwinds, and fiery dragons flying across the firmament. These tremendous tokens were soon followed by a great famine: and not long after, on the sixth day before the ides of January in the same year, the harrowing inroads of heathen men made lamentable havoc in the church of God in Holy-island (Lindisfarne), by rapine and slaughter.» ANÒNIM. (1823). *The Anglo Saxon Chronicle*. Trad. J. Ingram. London: Kessinger Publishing, p. 50.

⁴ El mot hiberno-normand fa referència als lords cambro-normands (els cavallers normands assentats al sud de Gales després de la invasió normanda d'Anglaterra l'any 1066) establerts a Irlanda des del 1169 fins la fi de la comunitat hiberno-normanda a principis del segle XVII. Vegeu: DUDLEY EDWARDS, R. (1977). *Ireland in the Age of Tudors: the Destruction of the Hiberno-Norman Civilization*. London: Taylor & Francis.

La cristianització d'Escandinàvia es situa entre els segles VIII i XII, moment en que els regnes de Dinamarca, Noruega i Suècia establiren les seves pròpies arxidiòcesis dependents directament del papa, el 1103, el 1154 i el 1164, respectivament. Tot i la conversió oficial d'aquests regnes, l'establiment de la nova religió fou un procés gradual i llarg, com demostra la pervivència del folklore nòrdic al llarg de la baixa edat mitjana reflectit en la producció literària.

A finals del segle XIV la situació política pren un gir transcendental amb l'anomenada "Unió de Kalmar". Els regnes escandinaus arribarien a una unió política mitjançant enllaços matrimonials. La primera unió fou el 1319 entre Noruega i Suècia. Més tard, amb l'enllaç de Margarida I de Dinamarca (1353-1412) i Haakon VI Magnusson de Noruega i Suècia (1340-1380) el 1363, arribaria a unificar-se els tres regnes juntament amb els seus territoris dependents, Groenlàndia, Islàndia, Illes Fèroe i Finlàndia. Després de diverses revoltes sueques, la Unió es dissolia el 1523 amb l'elecció del rei de Suècia en la persona de Gustau Vasa (1496-1560). Dinamarca i Noruega es mantingueren juntes fins el 1814, any en que el regne noruec fou cedit a Suècia, conservant Dinamarca les antigues possessions noruegues (Illes Fèroe, Islàndia i Groenlàndia).

DE SNÆLAND A ÍSLAND

Islàndia és una illa situada al nord del Mar Atlàntic, a mig camí entre Noruega i Groenlàndia, amb una extensió de 103.000 km². La costa de l'est, l'oest i el nord es troba perfilada per fiords, mentre que al sud s'hi troba una costa sorrenca, formada per sediments arrossegats pel desgel dels glaciers de les muntanyes. Bona part de l'interior de l'illa no és habitable per ésser formada per alts altiplans muntanyosos coberts per glaciers i tundres, alhora que la lava cobreix extenses porcions de terra.

Segons el *Landnámabók*^{5*}, la primera expedició que descobrí l'illa fou la del víking noruec Naddoddr i el seu equip, perduts en el seu camí a les Illes Fèroe, al segle IX. Arribaren als fiords de l'est al voltant de l'any 860, on es trobaren amb una illa

⁵ ANÒNIM. (1972). *The book of settlements: landnámabók*. Trad. H. Pálsson i P. Edwards. Winnipeg: University of Manitoba.

deshabitada i amb muntanyes nevades, motiu pel qual van anomenar aquella terra *Snæland* (terra de neu)⁶. El suec Garðarr Svávarsson va emprendre posteriorment, durant la dècada del 860, una segona expedició, comprovant el caràcter insular d'aquella nova terra i establint-hi una casa al nord, a Húsavík, abans de retornar a Noruega⁷. Svávarsson va batejar l'illa com a *Garðarshólmr* (l'illa de Garðarr). El tercer viatge portà a Flóki Vilgerðarson a finals del 860, que s'establí durant l'hivern a l'oest, a Vatnsfjörðr, i a la primavera, després de pujar un cim i descobrir un fiord ple de gel al nord, ideà per aquella terra el nom definitiu i actual de *Ísland* (terra de gel). Un dels seus homes, Þórólfr, va destacar la fertilitat d'aquella zona i és que efectivament, existia un espai cultivable al llarg de la costa i en zones interiors d'Islàndia, així com a les valls i a les zones dels rius. Tot i que la temporada de cultiu és curta, el clima és moderat pels corrents oceànics. Actualment, la temperatura mitjana oscil·la entre els 3 i els 8 °C. Els primers exploradors també van trobar-se amb una abundant vida vegetal i animal. Existien boscos de bedolls, salzes, serveres, i coníferes. A la costa trobaren diverses aus aquàtiques com el fraret, el gran gavot, o el cigne, mentre que a l'interior les perdius es trobaren a les muntanyes, els bruguerars i la tundra.

La colonització d'Islàndia s'inicia, d'acord amb les fonts literàries, el *Landnámabók**, l'*Íslendingabók** i les *Íslendingasögur**, al voltant de l'any 870 amb el noruec Ingólfr Arnarson i el seu germà adoptiu Leifr Hróðmarsson, que cercaven una nova vida, després de desfer-se de totes les seves possessions en concepte d'indemnització al matar el fill d'un *jarl**. Després de passar un hivern a l'est d'Islàndia, a Álptafjörðr, i de tornar a Noruega, decideixen retornar a l'illa i assentar-s'hi. El *Landnámabók* explica com Ingólfr buscà la guia dels déus llençant uns pilars (*öndvegissúlur**) des de la nau en direcció a la costa per saber on situar el seu assentament, i demanant l'aprovació dels esperits protectors d'aquelles terres (*landvættir**)⁸. En canvi, el seu germà Leifr no prengué cap mena de precaució, adorant o fent un sacrifici als déus, quan establí la seva granja i la desgracia caigué sobre d'ell: fou assassinat juntament amb els altres residents pels seus esclaus. Segons la llegenda,

⁶ SHORT, W. R. (2010). *Icelanders in the Viking Age. The people of the Sagas*. Nort Carolina: McFarland & Company, p. 9.

⁷ FERNÁNDEZ ÁLVAREZ, M; MANRIQUE ANTÓN, T. (ed.) (2002). *Antología de la literatura nórdica (edición bilingüe)*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca, p. 129.

⁸ *Ibid.* 133.

Ingólfr trigà tres anys en trobar la localització dels pilars, que segons la font havien aterrat a Reykjavík, on s'hi establí l'any 874. La posterior emigració de noruecs fou liderada molt probablement per famílies poderoses enemistades amb el rei Harald Hárfagri (c. 850 – c. 932), qui unificà el regne noruec, però també per homes que cercaven terres i una nova vida. Els primers colons reclamaren grans porcions de terra, motiu pel qual el rei Harald decretà que les reivindicacions de terra devien cenyir-se a porcions que poguessin ser conreades i mantingudes pels colons. Tot i que la majoria dels emigrants fugien del seu monarca, encara devien sentir que tenia autoritat moral sobre ells, tenint en compte l'existència d'aquesta pragmàtica⁹. Es considera que el període principal de l'ocupació de l'illa fou entre els anys 890 i el 910¹⁰, i que al voltant de l'any 930 la terra es trobava ja ocupada, tot i que a partir d'aquesta data encara arribaren nous colons, comprant les terres d'antics habitants. A partir de la donació o la venda, els primers pobladors anaren distribuint les terres entre familiars, amics i tripulació, forjant-se un grup de simpatitzants i guanyant autoritat com a cabdills. Així el *goði** adquiriria el pes que posteriorment tindria en el sistema de govern. El rei Harald prohibí la emigració tement que Noruega quedés despoblada, tot i que finalment s'acordà que els emigrants haurien de pagar un tribut al monarca per obtenir el permís per marxar.

Un cop la societat islandesa va començar a estructurar-se es requeria cercar una estructura de govern, tot i que no es volia repetir la centralització que s'estava forjant a Noruega. El sistema de govern que va forjar-se és únic, no es repeteix en la resta de regions escandinaves. Els emigrants noruecs van continuar la tradició legal i les assemblees, amb els *goðar** al davant del lideratge local, amb la finalitat de mantenir un privilegi bàsic, com el dret de portar armes, expressar-se amb llibertat, reunir-se en assemblea i dedicar-se a les activitats privades sense interferències. El procés d'organització política va començar amb l'establiment de l'assemblea regional a Kjalarnessþing per Þorsteinn Ingólfsson. L'assemblea començà per revisar la legislació vigent, enviant a Úlfljótr a estudiar les lleis noruegues i portar una legislació (*Úlfljótslög**) que serviria de base per l'assemblea nacional. El germà d'Úlfljótslög,

⁹ SHORT *Op. Cit.* p. 16.

¹⁰ EINARSSON, B. F. (1995). *The Settlement of Iceland; A Critical Approach: Granastas ir and the Ecological Heritage*. Reykjavík: His íslenska bókmenntafélag, p. 42.

Grímr, establí el primer *Alþing** a la localitat anomenada Þingvellir, al sud-oest, al voltant de l'any 930. Aquest primer Alþing representà l'inici d'un govern nacional propi que sobreviuria fins la segona meitat del segle XIII, quan Islàndia perdria la independència i cauria sota domini del rei Hákon de Noruega. L'any 965 es va dividir Islàndia en quatre regions administratives (*ffjórðungar**) al davant de cadascuna hi havia nou goðar*, s'afegiren prefectures i va modificar-se el sistema judicial. Els goðar es reunien en un *þing** regional a l'estiu (*várþing**), que estava presidit per tres goðar de la regió. Tots els seguidors dels cabdills (*þingmenn**) estaven obligats a assistir-hi¹¹.

ESTRUCTURA SOCIAL ISLANDESA

El poema èddic* *Rígsþula* descriu tres classes socials, el *jarl** (senyor), el *karl** (granger), i el *þræll** (esclau)¹². Tot i que a grans trets sigui l'esquema bàsic de la societat escandinava, a Islàndia aquesta estructura es veu modificada. Existeixen dos grans categories socials, els agricultors lliures, i els no lliures. L'estrat social més elevat dels colons no era superior a la petita aristocràcia noruega. La posició més alta en la societat islandesa era el goði*, un granger més, però el primer entre iguals. Representava el punt de contacte entre els seus seguidors i les estructures regionals i nacionals de govern, i el primer home a qui s'acudia en cas d'una disputa. A més d'aquesta funció civil tenia una funció sacerdotal en la religió pagana nòrdica, essent l'encarregat de configurar els temples i realitzar els rituals. Amb la conversió al cristianisme, el goði assumeix les funcions de la nova església. Qualsevol home lliure podia optar a l'ofici del goði, anomenat *goðorð**, si aconseguia el recolzament de la majoria d'homes lliures. Per tant, era un càrrec que es comprava, es basava en la influència comercial del goði i el suport dels seus þingmen*. Originàriament varen establir-se trenta-sis goðorð Islàndia, ampliant-se a trenta-nou més endavant. Tot i així, només un goði de cada goðorð podia participar a l'Alþing*. Les dones podien tenir el càrrec però no podien exercir-lo, havien de triar un representant masculí¹³.

¹¹ BYOCK, J. (2002). *Viking Age Iceland*. London: Penguin, p. 171.

¹² STURLUSON, S. (2000). "El cuento de Rig" a *Edda mayor*. Madrid: Alianza Editorial, p. 147-154.

¹³ SHORT *Op. Cit.* p. 34.

Els esclaus tenien uns pocs drets, podien acumular propietats i estalviar per comprar-se la llibertat, a més de casar-se amb altres esclaus i prendre venjança en cas d'agressió a les seves esposes. Els que havien adquirit la llibertat eren homes lliures, però continuaven tenint un estatus baix. Si un esclau alliberat moria sense descendència la seva herència es revertia en el seu propietari original. Es considerava que l'esclavatge era una taca en l'honor que no s'esborrava fins la quarta generació a Escandinàvia, mentre que a Islàndia els fills dels lliberts ja es consideraven completament lliures.

LES FONTS

Gran part dels manuscrits que han sobreviscut contenen diverses íslendingasögur*, juntament amb altres obres, com genealogies, històries, konungasögur, o biskupasögur. El manuscrit més elaborat és el *Flateyjarbók*¹⁴*, escrit al monestir de Þingeyrar pels monjos Jón Þórðarson i Magnús Þórhallsson a finals del segle XIV. El seu contingut possiblement fou copiat de diversos manuscrits més antics del monestir. Actualment, la major part dels manuscrits han estat repatriats a Islàndia per conservar-se a l'Institut Árni Magnússon per als estudis islandesos¹⁵ (*Stofnun Arna Magnússonar í íslenskum fræðum*), a Reykjavík.

EL GÈNERE DE LA SAGA

La Islàndia medieval va produir un gènere literari únic que coneixem pel mot islandès *saga** (pl. *sögur**, derivat del verb *segja*, “parlar”), que pot traduir-se per “història”, tot i que etimològicament significa “allò dit”¹⁶. Es tracta de narracions en prosa, en tercera persona, que poden intercalar versos i que no realitzen una descripció psicològica dels personatges. Encara segueix essent de referència la classificació temàtica que Sigurður Nordal¹⁷ féu de les diverses sögur. Nordal distingí entre:

¹⁴ Vegeu la fitxa del manuscrit a: <http://handrit.is/en/manuscript/view/is/GKS02-1005>

¹⁵ Vegeu el web de la institució a: http://www.arnastofnun.is/page/handritasafn_en

¹⁶ EINARSSON, S. (1957). A history of Icelandic literature. New York: The Johns Hopkins Press, p. 122.

¹⁷ NORDAL, S. (1953) “Sagalitteraturen”, *Nordisk Kultur VIII:B. Litteraturhistorie B: Norge og Island*, Stockholm: Albert Bonniers Förlag, Oslo, H. Aschehoug & CO.s Forlag, Copenhagen, J. H. Schultz, p. 180-181.

- A. Sagues sobre els reis noruecs i escandinaus (*konungasögur*);
- B. Sagues dels islandesos (*íslendingasögur*);
- C. Sagues de bisbes (*biskupasögur*);
- D. Sagues sobre esdeveniments seculars islandesos als segles XII i XIII (*sturlungasögur*);
- E. Sagues dels temps antics (*fornaldarsögur*); i
- F. Sagues romàntiques, traduccions d'obres provinents del sud d'Europa i de novel·les de cavalleries (*riddarasögur*).¹⁸

Una classificació cronològica, fomentada en el temps en el que succeeix l'acció, comprendria: 1) les sagues contemporànies (*samtíðarsögur*¹⁹), com les *biskupasögur* i les *sturlungasögur*, que narren el període cronològic que ha viscut el seu autor; 2) les sagues del passat, centrant-se en un període anterior al viscut per l'autor, entre l'any 850 i el 1100, com és el cas de les *íslendingasögur* i les *konungasögur*; 3) les sagues de l'antiguitat, basant-se en una cronologia anterior a l'any 850, on trobem les *fornaldarsögur* i parts d'altres obres, com la *Ynglinga saga* (la primera part de la *Heimskringla*).

Dels diversos subgèneres esmentats el conjunt de *sögur** que ens permet conèixer millor la quotidianitat de la població islàndico-escandinava és el de les *íslendingasögur*, també anomenades en anglès *family sagas*. Els fets narrats en aquest gènere de sagues es solen desenvolupar entre l'any 930 i el 1030, tot i que alguns esdeveniments introductoris, bé a Noruega o a Islàndia, es duen a terme entre el 870 i el 930. L'acció principal transcorre a Islàndia, encara que poden desenvolupar-se esdeveniments a altres terres, normalment a Escandinàvia o a les Illes Britàniques, i es basa en querelles entre dos o més homes que es solen resoldre mitjançant una intervenció judicial. Existeixen, però, tres excepcions que no encaixarien en l'esquema esmentat: les dues sagues de Vinlàndia*, la Saga dels Groenlandesos (*Grænlandinga Saga*) i la Saga d'Eric el Roig (*Eiríks Saga Rauða*), per desenvolupar-se a Groenlàndia i

¹⁸ ANÒNIM. (2001). *Saga de Gisli Sursson*. Trad. J. A. Fernández Romero. València: Ediciones Tilde, p. II.

¹⁹ CLUNIES ROSS, M. (2010). *The Cambridge introduction to the Old Norse-Icelandic Saga*. Cambridge: University Press, p. 31.

Nord-Amèrica respectivament, i la *Egils saga Skallagrímssonar*, en la qual el seu heroi es veu involucrat en esdeveniments a Noruega i Anglaterra.

Com s'ha esmentat, l'eix que uneix les Sagues dels Islandesos és una successió de disputes que posen en qüestió l'honor i la pròpia vida. Aquestes querelles sorgeixen normalment com a conseqüència d'una circumstància en la qual es troba compromès l'honor del protagonista i que porta a successius intents per part del personatge o de la seva família per recuperar l'honor. En algunes sagues els diversos litigis es troben més o menys relacionats, formant un complex drama que finalitza quan es resolen o s'esgoten totes les disputes.

Les íslendingasögur* es caracteritzen, en la seva majoria, per intercalar la prosa amb la poesia escàldica (*dróttkvæði**), des de versos citats pels propis protagonistes a poemes sencers inclosos dins el text principal. L'objecte d'aquests versos és la transmissió dels pensaments i els sentiments dels personatges per compensar l'objectivitat amb que són narrats els esdeveniments. Per aquest motiu, són cabdals les sagues protagonitzades per un poeta escàldic*, com l'*Egils saga*, *Hallfreðar saga*, *Kormáks saga*, *Bjarnar saga Híttoelakappa* i la *Gunnlaugs saga*. Tot i la seva importància, algunes sagues inclouen versos gens rellevants, o fins i tot poden no incloure'n cap.

Els documents que contenen aquestes sagues es troben en manuscrits datats en els segles XIV, XV i XVI, a excepció d'alguns de la segona meitat del segle XIII, així com en còpies en paper més recents. Tots els documents que ens han arribat són còpies, i en ocasions presenten algunes variants en el text. Així doncs, no existeix cap còpia realitzada per l'autor original. Es creu que la major part de les obres varen ser escrites al segle XIII, mentre que les restants haurien estat compostades al segle XIV i tant sols una o dos serien posteriors.

LES TRADUCCIONS

Una de les grans qüestions a tenir present a l'hora de tractar les sagues són les edicions i traduccions que al llarg de l'últim segle i mig les han apropiat a un major

públic arreu del món. Ací es subratllaran les edicions i publicacions més destacades en llengua islandesa, anglesa, francesa, castellana i catalana.

El 1928 Jón Asbjörnsson fundà la *Hið íslenska fornritafélag* (“Societat de texts islandesos antics”), on el professor S. Nordal desenvolupà el càrrec d’editor acadèmic general, que produeix les edicions crítiques canòniques dels textos en norrè, com les *Íslendingasögur**, amb introduccions i notes. Publicà el 1933 la col·lecció de literatura islandesa medieval, *Íslensk fornrit*²⁰. El primer volum de la sèrie fou l’edició de la *Egils saga Skallagrímssonar*. Les seves publicacions són distribuïdes a través de la “Societat Literària Islandesa” (*Hið íslenska bókmenntafélag*). Les traduccions a altres idiomes generalment s’han basat en aquestes edicions.

En llengua anglesa les traduccions van prendre embranzida a partir de la segona meitat del segle XIX i a principis del XX. Una de les primeres traduccions que es portà a terme l’any 1861 és *The story of Burnt Njal*²¹. Posteriorment es publicaren *The story of Viga-Glum*²² i *The story of Gisli the Outlaw*²³ (1866), *The story of Grettir the Strong*²⁴ (1869), *The story of the Volsungs*²⁵ (1888), *The story of Egil Skallagrímsson*²⁶ (1893), *The Orkneyingers Saga*²⁷ (1894) i *The Laxdaela Saga*²⁸ (1899). Ja al començament del segle XX veuria la llum la saga *The life and death of Cormac the Skalda*²⁹ (1901).

²⁰ La *Íslensk fornrit* és l’edició estàndard en norrè de les *Íslendingasögur*, editada per l’escola islandesa en volums individuals, que van començar a aparèixer en 1933 i es publiquen per *Hið íslenska fornritafélag*, a Reykjavík. Vegeu la pàgina web oficial a: <http://www.hib.is/>

²¹ ANÒNIM. (1861). *The story of Burnt Njal or Life in Iceland at the end of the tenth century*. From the Icelandic of the Njals Saga. Vol. I. Trad. G. W. Dasent. Edinburgh: Edmonston and Douglas.

²² ANÒNIM. (1866). *Viga Glum’s Saga. The story of Viga-Glum*. Trad. E. Head. Edinburgh: Williams and Norgate.

²³ ANÒNIM. (1866). *The story of Gisli the Outlaw*. Trad. G. W. Dasent. Edinburgh: Edmonston and Douglas.

²⁴ ANÒNIM. (1869). *The story of Grettir the Strong*. Trad. E. Magnússon i W. Morris. London: F.S. Ellis.

²⁵ ANÒNIM. (1888). *The story of the Volsungs and Nibelungs, with Certain Songs from the Elder Edda*. Trad. E. Magnússon i W. Morris. London: Walter Scott Press.

²⁶ ANÒNIM. (1893). *The story of Egil Skallagrímsson: Being an Icelandic Family History of the Ninth and Tenth Centuries*. Trad. W. C. Green. London: Elliot Stock.

²⁷ ANÒNIM. (1894). *The Orkneyingers Saga*. Trad. G. W. Dasent. London: H. M. Stationery Office.

²⁸ ANÒNIM. (1899). *The Laxdaela Saga*. Trad. M. Press. London: J. M. Dent & Co.

²⁹ ANÒNIM. (1901). *The life and death of Cormac the Skald*. Trad. W. G. Collingwood i J. Stefansson. London: Ulverston.

Un nou projecte massiu de traducció de totes les sagues islandeses a l'anglès s'inicià a finals del segle XX, a càrrec de *Leifur Eiriksson Publishing*³⁰, constituint la versió anglesa vigent actualment. Més recentment, algunes d'aquestes traduccions han estat reimpresses per *Penguin Classics series*³¹, presentant-se com una opció més assequible.

Pel francès és una referència la traducció del 1987 de R. Boyer d'una selecció de les sagues dels islandesos³², i la de 1999 de la *Gunnlaugs saga* i la *Hallfreðar saga*³³, continuant amb una tradició traductora fins l'actualitat d'altres subgèneres de sagues. Pel que fa al català, només s'ha traduït l'obra de Wegener, *Llegendes dels víkings: extreptes de les antigues sagues*, el 1924³⁴.

Finalment, en llengua castellana les primeres traduccions corresponen als anys 80 del segle XX, tot i que fins finals d'aquesta centúria no prengueren la seva definitiva embranzida. La primera obra en castellà, la *Saga de los Groenlandeses. Saga de Eirik el Rojo*, és del 1983, traduïda per Antón i Pedro Casariego Córdoba³⁵. Cinc anys més tard es publicaria la *Saga de Egil Skallagrímsson* per E. Bernárdez³⁶. Deu anys després s'inicià una intensa tasca de traducció que s'estén fins l'actualitat. El 1998 es traduï la *Saga de los Volsungos*³⁷, el 1999 la *Historia Danesa*³⁸, el 2000 la *Saga de los habitantes de Eyr*³⁹, el 2001 la *Saga de Gisli Sursson*⁴⁰ i el 2002 la *Saga de los Ynglingos*⁴¹. Al 2003 sorgiren diverses sagues: la *Saga de Bósi*⁴², la *Saga de Hervör*⁴³, la *Saga de*

³⁰ HREINSSON, V. (ed.) (1997). *The Complete Saga of Icelanders including 49 Tales* (5 volumes). Reykjavík: Leifur Eiriksson Publishing.

³¹ THORSSON, Ö.(ed.) (2000). *The Sagas of Icelanders: A Selection*. New York: Penguin Classics.

³² ANÒNIM. (1987). *Sagas islandaises*. Trad. R. Boyer. París: Gallimard, coll. Bibliothèque de la Pléiade.

³³ ANÒNIM. (1999). *La Saga de Gunnlaugr langue de serpent / La saga de Hallfred le scalde difficile*. Trad. R. Boyer. Nantes: Joseph K.

³⁴ WEGENER, E. (1924) *Llegendes dels víkings: extreptes de les antigues sagues*. Trad. V. Soldevila. Barcelona: Catalònia (Reedicions per Barcelona: Edicions de 1984, 1994).

³⁵ ANÒNIM. (1983). *Saga de los Groenlandeses. Saga de Eirik el Rojo*. Trad. A. Casariego Córdoba. Madrid: Siruela.

³⁶ ANÒNIM. (1988). *Saga de Egil Skallagrímsson*. Trad. E. Bernárdez. Barcelona: Orbis.

³⁷ ANÒNIM. (1998). *Saga de los Volsungos*. Trad. J. Díaz Vera. Madrid, Gredos.

³⁸ GRAMÁTICO, S. (1999). *Historia danesa* (2 vols). Trad. S. Ibáñez. Valencia: Ediciones Tilde,

³⁹ ANÒNIM. (2000). *Saga de los habitantes de Eyr*. Trad. P. Fernández i T. Manrique. Valencia: Ediciones Tilde.

⁴⁰ ANÒNIM. (2001). *Saga de Gisli Sursson*. Trad. J. A. Fernández Romero. Valencia: Ediciones Tilde.

⁴¹ STURLUSON, S. (2002). *Saga de los Ynglingos*. Trad. S. Ibáñez. Valencia: Tilde.

⁴² ANÒNIM. (2003). *Saga de Bósi*. Trad. M. González Campo. Valencia: Ediciones Tilde.

⁴³ ANÒNIM. (2003). *Saga de Hervör*. Trad. M. González Campo. Madrid: Miraguano.

*Nial*⁴⁴, la *Saga de Odd el Flechas*; *Saga de Hrolf Kraki*⁴⁵, la *Saga de Ragnar Calzas Peludas*.⁴⁶ El 2007 veurien la llum les *Sagas de los tiempos antiguos*⁴⁷, el 2008 les *Baladas épicas feroesas*⁴⁸ i la *Historia de los gotlandeses*⁴⁹, i finalment, el 2010 es traduï la *Saga de Teodorico de Verona*⁵⁰.

LA PROBLEMÀTICA

LES TRADUCCIONS

Fins l'actualitat el gruix dels estudis sobre les sagues i la població islandesa ha recaigut sobre el corpus *Íslenzk fornrit* i l'Escola Islandesa per una evident proximitat lingüística amb les fonts. Tot i així, les traduccions de les sagues a diverses llengües, que han anat augmentant en les últimes dècades, han incrementat l'interès per aquesta àrea d'estudi apropant-la als investigadors no-islandesos. Tanmateix, els historiadors continuen sent una minoria front els filòlegs, que encapçalen els estudis islandesos. Malgrat que per un correcte estudi de les sagues sigui necessari acudir a les fonts originals, les edicions i traduccions d'aquestes constitueixen un aspecte essencial per a la seva divulgació.

Un dels problemes amb que hom pot trobar-se a l'hora d'analitzar les fonts és la variació entre traduccions d'una mateixa saga. Ací presentem un exemple d'aquest fenomen amb la comparació de quatre traduccions i edicions diferents de la *Gísla saga Súrssonar*. S'ha triat el primer capítol de la saga per ésser el més representatiu d'aquesta variació, especialment en la fórmula per introduir el relat «*Pat er upphaf á sQgu*⁵¹...». A l'edició islandesa de F. Jónsson, del 1903, es llegeix:

⁴⁴ ANÒNIM. (2003). *Saga de Nial*. Trad. E. Bernárdez. Madrid: Siruela Ediciones.

⁴⁵ ANÒNIM. (2003). *Saga de Odd el Flechas; Saga de Hrolf Kraki*. Trad. S. Ibáñez. Madrid, Gredos,

⁴⁶ ANÒNIM. (2003). *Saga de Ragnar Calzas Peludas*. Trad. S. Ibáñez. Valencia, Ediciones Tilde.

⁴⁷ ANÒNIM. (2007). *Sagas de los tiempos antiguos: Saga de Egil el Manco Saga de Gautrek Saga de Ásmund Saga de Án el Arquero*. Trad. S. Ibáñez. Madrid: Miraguano.

⁴⁸ ANÒNIM. (2008). *Baladas épicas feroesas: Antología bilingüe*. Trad. M. González Campo. Madrid: Miraguano.

⁴⁹ ANÒNIM. (2008). *Historia de los gotlandeses*. Trad. M. González Campo. Milà: Ipc Di Pietro Conde.

⁵⁰ ANÒNIM. (2010). *Saga de Teodorico de Verona*. Trad. M. González Campo. Madrid: La Esfera de los Libros.

⁵¹ Una traducció literal aproximada diria "aquest és el principi de la saga [...]".

«I. 1. Þat er upphaf á sögu þessi, at Hákon konungr Aðalsteinsfóstri réð fyrir Nóregi; ok var þetta á ofanverðum hans dögum. 2. Þorkell hét maðr; han var kallaðr skerauki; han jó í Súrnadal ok var hersir at nafnbót. 3. Hann átti sér konu, er Ísgerðr hét, ok sonu þrjá barna; hét einn Ari, anar Gísli, þriði Þorbjörn; hann var þeira yngstr; ok óxu allir upp heima þar. 4. Maðr er nefndr Ísi; hann bjó í firði þeim er Fibuli heitir, á Norðmæri; kona hans hét Ingigerðr, en Ingibjörg dóttir. Ari, sonr Þorkels súrdæls, biðr hennar, ok var hón honum gefin með miklu fé. 5. Kolr hét þræll, er í brott fór með henni.⁵²»

A la primera traducció a l'anglès feta per G. W. Dasent el 1866 es tradueix el paràgraf anterior de la següent manera:

«Chapter 1 - The Thrall's Curse. At the end of the days of Harold Fairhair there was a mighty lord in Norway whose name was Thorkel Goldhelm, and he dwelt in Surnadale in North Mæren. He had a wedded wife, and three sons by her. The name of the eldest was Ari, the second was called Gisli, and the third Thorbjorn. They were all young men of promise. There was a man too, named Isi, who ruled over the Fjardarfolk. His daughter's name was Ingibjorga, and she was the fairest of women. Ari, Thorkel's son, asked her to wife, and she was wedded to him. He got a great dower with her, and amongst the rest that she brought with her from her home was a man named Kol: he was of high degree, but he had been taken captive in war, and was called a Thrall.⁵³»

Gairebé una centúria després, G. Johnston tornà a traduir la *Gísla saga* a la llengua anglesa amb algunes variants respecte al seu predecessor:

«I. When this story begins, King Hakon, foster-son of Athelstan, was ruling over Norway, and it was near the end of his days. There was a man named Thorkel, who had the nickname Skerauki; he lived in Surnadal, and was a chieftain by title. He had a wife whose name was Isgerd, and three children, all sons. One was named Ari, another Gisli, and the third Thorbiorn – he was the youngest – and they all grew up at home. There was a man by the name of Isi; he lived in the fiord which is called Fibuli, in Nordmøre; his wife was named Ingigerd and his daughter Ingibiorg. Ari, the son of Thorkel of Surnadal, asks for Ingibiorg's hand in marriage, and she was given to him with a large dowry. A bondservant name Kol came with her.⁵⁴»

⁵² ANÒNIM. (1903). *Gísla saga Súrssonar*. Trad. F. Jónsson. Núm. 10. Halle: M. Niemeyer, p. 1.

⁵³ ANÒNIM. (1866). *The story of Gisli the Outlaw*. Trad. G. Webbe Dasent. Edinburg: Edmonston and Douglas, p. 1.

⁵⁴ ANÒNIM. (1963). *The Saga of Gisli*. Trad. G. Johnston. Toronto: University Press, p. 1.

Tanmateix, la posterior traducció al castellà de J. A. Fernández Romero el 2001 dóna un matís diferent:

«1. Esta historia empieza a finales del reinado de Hakon Adalsteinsfostri, rey de Noruega. Había un hombre, llamado Thorkel Serauki, que vivía en Surnadal y tenía el título de *hersir*, casado con una mujer llamada Isgerd. Tenían tres hijos, uno llamado Ari, el segundo Gisli y el tercero Thorbjorn, que era el más joven. Todos se criaron en Surnadal. Había otro hombre, llamado Isi, que vivía en el fiordo de Fibuli, en la región de Nordmaeri. Su mujer se llamaba Ingigerd y su hija Ingibjorg. Ari, el hijo de Thorkel de Surnadal, pidió su mano y la obtuvo, con magnífica dote. La acompañaba un esclavo llamado Kol.⁵⁵»

Un primer element que divergeix en les quatre traduccions és la enumeració del paràgraf, que en el cas de la primera edició anglesa Dasent inclou un títol per al primer capítol, absent a les altres traduccions. Si bé observem petites variacions a l'hora de construir les sentències a cadascun dels exemples, la traducció de Dasent és la que més diferències conté. En efecte, la traducció anglesa del 1866 afegeix informació que no es troba en la edició islandesa ni les altres exposades, com pot veure's assenyalat al paràgraf corresponent. Així, canvia el nom de "Thorkel Serauki" per "Thorkel Goldhelm" i la regió de "Norðmæri" per "Fjardarfolk", omet el mot "Aðalsteinsfóstri", a més d'especificar la localització de Surnadale i afegir l'última sentència.

Aquestes diferències són conseqüència de les diverses tendències de traducció i interpretació que existeixen. En castellà, per exemple, hi ha tres corrents de traducció. Una primera, encapçalada per L. Lerate, procura una traducció literària, transcrivint els noms islandesos al castellà. Una segona, defensada per E. Bernárdez i S. Ibáñez, més literal, intenta adaptar el contingut el més exactament possible a la llengua hispana. La tercera és una traducció antropològica, emprada per D. i P. Durrenberger i M. González, que considera el text com a mitjà per comprendre la cultura islandesa i que amb aquesta finalitat introdueix extensos peus de pàgina amb informació cultural i històrica, en

⁵⁵ ANÒNIM. (2001). *Saga de Gisli Sursson*. Trad. J. A. Fernández Romero. Valencia: Ediciones Tilde, p. 1.

ocasions presentant-se el text en edició bilingüe, i respectant les grafies i les terminacions dels noms masculins⁵⁶.

Així doncs, a l'hora de treballar les sagues ha de conèixer-se les variants existents entre edicions i traduccions i acudir a la font original, si és possible, per obtenir uns resultats satisfactoris.

LA POLITITZACIÓ DE LES SAGUES

A l'hora d'aproximar-se a les sagues s'ha de tenir present dues qüestions. Una primera és la intenció amb que varen estar redactades i una segona és la intenció amb que són llegides a l'actualitat. Les sagues que ens han arribat foren redactades en la seva majoria després del 1262, moment en que Islàndia passà a formar part del regne noruec. Per tant, existeix una correlació entre el moment àlgid de redacció de les sagues i el canvi polític. Abans de desaparèixer la Mancomunitat Islandesa (*Þjóðveldið**), però, ja trobem canvis en les estructures polítiques islandeses. Al segle XII els *goðorð** començaren a ser reemplaçats pels principats, anomenats *ríki**. Entrant el segle XIII existien només quatre principats, i la resta del territori continuava essent dividit en capitaniaes, però en les dues primeres dècades començaren a sorgir molts més principats. Aquest progressiu canvi en l'administració del territori podria explicar el sorgiment i proliferació de les *íslendingasögur*^{57*} per una necessitat dels nous principats i les antigues i ja febles capitaniaes per establir uns lligams identitaris entre ells, amb la recerca d'una història en comú. Aquesta necessitat de cohesió política del territori en una Islàndia amb constants conflictes i petites unitats polítiques independents hauria requerit la creació d'un instrument de solidaritat política que assegurés la supervivència d'aquestes estructures. Pels últims anys de la *Þjóðveldið* en trobem exemple d'aquesta necessitat política en la *Egils saga Skalla-grímssonar* i la *Bjarnar saga Híttdælakappa*, i pels primers anys de l'estat sotmès al regne noruec, a finals del segle XIII, en la

⁵⁶ Per a més informació sobre la traducció de la literatura islandesa medieval, en aquest cas les *riddarasögur*, vegeu: GONZÁLEZ CAMPO, M. (2010). "Bibliographia normanno-arturica. Textos y estudios sobre la traducción y adaptación de la literatura artúrica en la escandinavia medieval" a *Hermēneus. Revista de Traducción e Interpretación*, núm. 12. Soria: Facultad de Traducción e Interpretación, pp.121-145.

⁵⁷ KRISTINSSON, A. (2002). "Sagas and Politics in 13th Century Borgarfjorður" in *Sagas & Societies. International conference at Borgarnes (Iceland)*, 6. Tübingen: Universität Tübingen, p. 2.

Hænsna-þóris saga i la *Gunnlaugs saga ormstungu*, totes quatre sagues sotmeses a l'anàlisi de A. Kristinsson com a creacions polítiques⁵⁸.

En la *Egils saga* trobem un exemple de la politització de la saga segons els interessos del seu suposat autor, Snorri Sturluson, amb la relació que es presenta entre els aristòcrates i el rei noruec. Es tracta d'una saga primerenca, escrita probablement entre els anys 1225 i 1240⁵⁹, que guarda semblança amb les *konungasögur*, les quals en última instància tenen l'objectiu d'apropar-se a la monarquia. Aquest principi podria haver estat adaptat per Snorri, ja present en la seva obra *Heimskringla*, per les seves necessitats polítiques a Islàndia, sorgint així les sagues dels islandesos⁶⁰. Snorri, que es trobava al capdavant del principat de Borgarfjörður, fou un home de grans ambicions polítiques i amb forts llaços amb Noruega que intentà establir una unió entre Islàndia i el regne noruec. El principat de Snorri havia estat creat de nou i com a tal no comptava amb cap element cohesionador, ni precedents polítics, ni història, tradició o solidaritat regional. Es possible, doncs, que Sturluson es planteges la redacció de la *Egils saga* com a instrument per solucionar aquests punts dèbils del territori que aglutinava per mitjà del seu avantpassat, Egill Skallagrímsson.

Així mateix, la *Bjarnar saga* escrita probablement entre el 1230 i el 1250⁶¹, hauria volgut crear un símbol d'unitat a la regió governada per la família Hítðælir, Hítardalr, que es trobava sota l'amenaça de la família Sturlung, Snorri i Þórður Sturluson, i els seus seguidors, com Þórður Hítnesingr. Aquesta necessitat de destacar uns trets identitaris comuns a la regió es possible observar-la en els paral·lelismes existents entre l'heroi d'aquesta saga, Björn Hítðælakappi, i St. Olaf (1015-1028), rei de Noruega i símbol de la unitat d'aquest país⁶². Aquesta relació podria comportar, doncs, que l'autor de la *Bjarnar saga* volgués calcar el referent que era i és St Olaf per Noruega per Islàndia, concretament en la regió de Hítardalr.

⁵⁸ KRISTINSSON *Op. cit.*

⁵⁹ KRISTJÁNSSON, J. (1990). "Var Snorri Sturluson upphafsmaður Íslendingasagna?" *Andvari*, 103-104. *Cit. a:* KRISTINSSON *op. cit.* p. 4.

⁶⁰ *Ibid.* p. 5.

⁶¹ GUÐNASON, B. (1994). "Aldur og einkenni Bjarnar sögu Hítðælakappa" in *Sagnaþing helgað Jónasi Kristjánssyni sjötugum* 10. Reykjavík: Hið íslenska bókmenntafélag, 69-85. *Cit. a:* KRISTINSSON *op. cit.* p. 7.

⁶² A. Kristinsson *op. cit.* senyala que existeixen paral·lelismes en els esdeveniments succeïts a ambdós personatges. Per exemple, tots dos moren assassinats en batalla, són víctimes d'un parricidi i tenen com a adversari a un personatge anomenat Kálfr, un nom no massa comú.

A finals del segle XIII Islàndia es trobava governada per dos o quatre *sheriffs*, sumida en unions inestables i disputes locals, que van afavorir el pes dels líders locals sorgits de la noblesa com a substituïts dels cacics o dels “prínceps” al capdavant de les seves comunitats. La *Hænsna-þóris saga*, atribuïda al nebot de Snorri, Egill Sölmundarson⁶³, és una mostra de la redacció amb interessos polítics molt més reduïts que la *Egils saga*, centrats, probablement, en guanyar-se el suport de la noblesa local de Borgarfjörður. També la *Gunnlaugs saga* es desenvolupa en unitats polítiques petites. L’heroi Gunnlaugr intenta fer valdre l’estatus de la seva família per emparentar-se amb la néta d’Egill Skallagrímsson, tot i que en teoria ambdues famílies ostenten la mateixa posició. Aquesta narració pot ésser un reflex de la situació dels líders locals de finals del segle XIII que es troben en inferioritat respecte els prínceps territorials i els *sherrifs* del rei.

Com veiem, les quatre sagues mencionades són exemples de les condicions polítiques d’un període que abraça des del final de la independència islandesa a les primeres dècades del control noruec. Les sagues esmentades amb anterioritat poden presentar-se com una font per conèixer les inquietuds i la política del segle XIII, però no per aproximar-se a la situació política i moral de l’època de l’assentament d’Islàndia, doncs sembla que varen ser escrites amb una finalitat concreta i en resposta a unes determinades circumstàncies entorn al moment de la seva creació. És fàcilment apreciable que les inquietuds polítiques són diferents en el moment de redacció de les sagues i el moment en el qual s’ambienten, i que per tant les motivacions polítiques del segle XIII no poden extrapolar-se al segle X, tot i que l’escenari recreat no sigui el del segle XIII. De totes maneres, els valors de la població islandesa de l’anomenat “període de la saga” (aproximadament entre el 930 i el 1030), tot i haver patit canvis i estat rellegits al llarg de dos o tres segles tenen un substrat en els valors del període final del Þjóðveldið*. Les motivacions que hi ha darrere de la redacció de les sagues són diferents en cada saga, motiu pel qual haurien de ser analitzades independentment, però que els quatre exemples anteriors siguin fruit d’una situació política determinada no pot ésser la causa que determini l’exclusió de les sagues dels islandesos com a font històrica per l’estudi de la moral del “l’edat de la saga”. En tot cas poden servir d’exemple per

⁶³ ANÒNIM. (1938). *Borgfirðinga sögur*. Eds. S. Nordal and G. Jónsson. Íslenzk fornrit III. Reykjavík: Hið íslenska fornritafélag, p. XXXIV. *Cit. a: KRISTINSSON op. cit.*

l'anàlisi de les altres sagues i el mode en com ha d'aproximar-se la historiografia a elles, discernint que ens aporta cada font.

La segona qüestió que es planteja és la manera en com són llegides les sagues al segle XX i XXI. Els intel·lectuals romàntics del segle XIX van emprar les íslendingasögur* per dotar a Islàndia d'una tradició històrica i cultural que justificés la seva condició de nació. Les sagues havien estat considerades residus del folklore i la tradició oral però van rellegir-se com un producte literari extraordinari de l'època medieval. El nacionalisme islandès va apropiarse d'aquesta producció literària per forjar-se un distintiu que pogués comparar-se i sobreposar-se a la reputació cultural dels països escandinaus. En les dècades dels anys 20 i 30 del segle XX la lectura nacionalista de les sagues s'accentuà, especialment amb la lectura que S. Nordal i altres intel·lectuals varen fer de les sagues considerant-les obra d'erudits homes de lletres medievals⁶⁴. Els sentiments nacionalistes varen tindre la seva culminació amb la independència d'Islàndia el 1944, doncs a les primeres dècades de la centúria s'intentava crear un discurs que definís el nou estat i que centrés l'atenció de la emergent elit cultural. L'anomenada Escola Islandesa, primer amb B. M. Olsen fins el 1921 i després amb Nordal va encapçalar l'estudi de les sagues des de la perspectiva *book prose*, com es veurà més endavant, considerant les sagues com una extraordinària creació del període d'esplendor islandès però desvinculant-la de la tradició oral i de l'estudi històric. Certament, Islàndia no havia estat independent des de 1262-1264, moment en que caigué en mans noruegues, i posteriorment, el 1380, sota domini danès. Calia, doncs, elevar el nivell de la producció cultural islandesa dotant-la d'un caràcter singular i virtuós que complís les exigències del nou nacionalisme a canvi de restar a la historiografia d'una font imprescindible per l'estudi social i cultural dels temps medievals⁶⁵.

⁶⁴ «No Germanic people, in fact no nation in Northern Europe, has a medieval literature which in originality and brilliance can be compared with the literature of the Ice-landers from the first five centuries after the settlement period.» NORDAL, S. (1931). *Íslensk lestrarbók*. Reykjavík: Bókaverzlun Sigfussar Eymundarsonar, p. ix. *Cit. a:* Byock, J. (1994). "Modern nationalism and the medieval sagas" in *Northern Antiquity: The Post-Medieval Reception of Edda and Saga*. London: Hisarlik Press, p. 165.

⁶⁵ Per a més informació, J. Byock discuteix el caràcter nacionalista de la teoria "book prose" i les limitacions que ha suposat per l'estudi de les sagues islandeses al llarg del segle XX a: Byock, J. (1994). "Modern nationalism and the medieval sagas" in *Northern Antiquity: The Post-Medieval Reception of Edda and Saga*. London: Hisarlik Press, pp. 163-187.

LA CRONOLOGIA

Les sagues foren redactades al segle XIII i XIV basant-se en la societat del segle X. Islàndia aleshores havia passat per un període d'assentament des del 870 fins l'establiment de l'Alþing* al 930, moment en que s'inicià el període conegut com Þjóðveldið* o Estat Lliure Islandès. La cristianització formal d'Islàndia es féu l'any 1000, i entre el 1220 i el 1262 les pressions de l'església i els poders locals caracteritzaren un període de conflictes, anomenat el "període Sturlung" per la família dominant. El 1262 l'Alþing reconegué el rei noruec i posà fi a l'etapa d'independència.

La cristianització d'Islàndia podria relacionar-se amb el progressiu canvi polític que culminaria amb la subordinació al regne noruec. Si el sistema de creences pot reflectir la organització d'una societat veiem com les deïtats predominants a Islàndia eren Thor* i Freyr* en lloc d'Odin⁶⁶*, deïtat assimilada a la monarquia, de la mateixa manera que no hi havia un sistema estatal que aglutinés tot el territori. La conversió fou per tant una opció política dels homes que ostentaven el poder a l'Alþing. Si bé les sagues foren escrites en un moment en que la religió oficial era el cristianisme, i per tant les hauria influenciat en certa mesura, aquest no és un factor determinant. Al segle XII pervivien encara els elements tradicionals de la religió pagana, solament influenciat en part per la nova religió. La tendència que hi ha hagut de voler trobar en les actituds dels personatges de les sagues un reflex de les virtuts cristianes ha de contextualitzar-se i en cap cas dogmatitzar-se⁶⁷. No pot afirmar-se que la generositat que poden mostrar els cabdills locals en aquestes històries és exclusiva de la moral cristiana, doncs també és present en la moral pagana nòrdica. La transformació estructural i la unió amb Noruega que van fer possible l'arrelament del cristianisme no són presents fins dues centúries després de la conversió. Fins aquest moment, els valors dels homes que van redactar els textos són essencialment els mateixos que els dels seus personatges, òbviament rellegits al llarg de dos segles, doncs el públic s'hauria hagut de sentir identificat amb les característiques que volien reflectir les històries. No podem saber, però, en quina mesura són semblants els valors del segle XIII i els del X, i quines traces divergents hi

⁶⁶ DURRENBERGER, P. E. (1984). "Icelandic Saga Heroes: The Anthropology of Natural Existentialists" in *Anthropology and Humanism Quarterly*, 9. Iowa: University of Iowa, p. 4.

⁶⁷ Per l'associació d'elements cristians al contingut de les *íslendingasögur* vegeu: PALSSON, H. (1971). *Art and Ethics in Hrafnkels Saga*. Copenhagen: Munksgaard. Cfr. TURVILK-PETRE, G. (1953). *Origins of Icelandic Literature*. Oxford: University of Oxford Press, p. 251.

ha; és per això que quan hom s'aproxima al substrat cultural de les sagues realitza un doble diàleg amb les fonts i l'objecte d'estudi. Un primer diàleg sorgeix quan, des del segle XXI, es pretén copsar el contingut d'unes fonts del segle XIII, i, un segon diàleg s'estableix entre les fonts del segle XIII i la societat del X. Fins i tot podria considerar-se un tercer entre la societat islandesa del X i els colons del IX, però no es ceneix a la cronologia que ací ens ocupa.

L'ANÀLISI DE LA SAGA

LES ÍSLENDINGASÖGUR

El subgènere de les ísleendingasögur* es troba format per trenta-sis sagues, seguint la classificació de M. Clunies Ross⁶⁸. Tot i ésser, segons el subgènere literari al qual pertanyen, narracions sobre els islandesos, en trobem dues on l'acció succeeix majoritàriament fora del territori islandès, a Groenlàndia (*Grænlendinga saga*) i a Amèrica (*Eiríks saga rauða*). Les restants, tot i tenir una trama principal a Islàndia, també desenvolupen accions concretes a territoris diversos, com Noruega, Gran Bretanya i altres països europeus. Amb la finalitat de restringir l'estudi exclusivament a l'àrea islandesa, es descarten aquestes dues obres esmentades. Les sagues dels islandesos són, en la seva majoria, creacions sorgides al segle XIII, malgrat que en trobem algunes redactades amb posterioritat, a finals del període, a cavall entre els segles XIV i XV. Les sagues escrites en aquests dos últims segles presenten en la seva majoria elements de ficció barrejats amb personatges i esdeveniments històrics extrets de la *Heimskringla* i el *Landnámabók*⁶⁹*. Així doncs, d'aquest conjunt de composicions tardanes, han de fer-se les següents apreciacions: 1) observem que el contingut de la *Bárðar saga*, la *Króka-Refs saga*, la *Þórðar saga*, la *Víglundar saga* i la *Kjalnesinga saga* és una construcció gairebé en la seva totalitat fictícia, o bé basada en material llegendari, que s'emmarca dins un escenari i un temps històric; 2) en algunes sagues no

⁶⁸ Vegeu: Clunies Ross, M. (2010) *The Cambridge introduction to the Old Norse-Icelandic Saga*. Cambridge: Cambridge University Press, p. 31.

⁶⁹ Les sagues redactades al segle XIV són les següents: *Bárðar saga Snæfellsáss*, *Droplaugarsona saga*, *Finnboga saga ramma*, *Grettis saga Ásmundarsonar*, *Hallfreðar saga vandraeðaskálds*, *Hávarðar saga Ísfirðings*, *Kjalnesinga saga*, *Króka-Refs saga*, *Þórðar saga hreðu*, *Víglundar saga*. Les sagues escrites al segle XV són: *Hrafnkels saga Freysgoða* (la còpia més antiga que es conserva de la saga), *Fljótsdæla saga*, *Gull-Þóris saga*, *Harðar saga Grímkelssonar*.

pot distingir-se la veracitat històrica de l'acció, com en la *Droplaugarsona saga* i la *Fljótsdæla saga*; 3) poden contenir alguns elements fantàstics com la *Finnboga saga*, 4) també divergències amb les versions manuscrites contemporànies que es conserven com la *Hallfreðar saga*; 5) o bé la inclusió per part de l'autor d'un element destinat a conduir el judici del lector, com en la *Hávarðar saga* el cristianisme exercint de font de legitimació i supervivència del seu protagonista; 6) i per últim una fusió d'elements de ficció i històrics en la *Grettis saga*, basada en un personatge històric i amb probabilitat en una història anterior sobre la seva vida.

Per tant, hom considera que les composicions tardanes, posteriors a la tretzena centúria, haurien d'ésser analitzades apart, doncs no encaixen estrictament en el subgènere que ens ocupa, i es troben més properes a la producció literària que a la transmissió oral. Aquesta eliminació suposa cenyir-se a les dinou sagues composades al segle XIII, no incloent la *Hrafnkels saga* per presentar dubtes respecte a la data de composició ni la *Heiðarvíga saga*, per conservar-se sols en una síntesi posterior. S'ha classificat aquestes sagues, segons el contingut que presenten, en quatre àmbits temàtics: crònica familiar, saga d'escalda*, saga de víking*, querelles familiars i querelles veïnals.

- 1) Les **cròniques familiars** presenten l'evolució de més de dues generacions d'una mateixa família i els conflictes que configuren els seus destins. Hi trobem la *Flóamanna saga*, la *Ljósvetninga saga*, la *Svarfdæla saga* i la *Vatnsdæla saga*.
- 2) Les **sagues d'escalda** (*skáldasögur*) relaten la vida d'un escalda, incloent versos de la seva autoria, normalment embolicat en un conflicte amorós. Hi trobem la *Bjarnar saga*, la *Gunnlaugs saga*, i la *Kormáks saga*.
- 3) Les **sagues de víkings** inclouen un guerrer com a personatge principal que protagonitza diverses aventures, participant en diverses ràtzies més enllà d'Islàndia al costat de *hersir* poderosos o monarques noruecs. Podria incloure's aquí la *Egils saga* i la *Fóstbræðra saga*, doncs malgrat que totes dues tenen com a protagonista un escalda, es centren en les aventures de les quals participen amb la seva condició de guerrers. En el cas de la segona, la "saga dels germans de sang", barreja els conflictes amorosos i els bèl·lics amb els seus dos protagonistes, un guerrer i un escalda.

- 4) Les **querelles familiars i veïnals** presenten un greuge a una família, un personatge, una comunitat o un familiar, normalment amb la mort d'algú i la conseqüent venjança per part dels seus familiars. També pot representar les relacions de poder entre dos cabdills o bé la lluita d'una comunitat o una família contra un cabdill. En la seva majoria desencadenen mecanismes legals amb judicis a l'Alþing. Sols en un cas suposa la condemna i la narració de la vida del proscrit, en la *Gísla saga*. Inclouríem aquí la *Bandamanna saga*, la *Eyrbyggja saga*, la *Gísla saga*, la *Hænsna-Þóris saga*, la *Njáls saga*, la *Reykðæla saga*, la *Valla-Ljóts saga*, la *Vápnfirðinga saga* i la *Víga-Glúms saga*. La *Laxdæla saga* també s'emmarcaria aquí, però conté anacronismes en el vestuari i l'armament.

TENDÈNCIES HISTORIOGRÀFIQUES EN L'ESTUDI DE LES SAGUES

Dues corrents han determinat i determinen el tractament que es fa de les íslendingasögur* a l'hora d'analitzar-les. Una primera corrent, anomenada *Book Prose* ("llibre de prosa"), sosté que les sagues són una creació literària, mentre que l'anomenada *Free Prose* ("prosa lliure") manté que les sagues haurien estat creades en la tradició oral i registrades amb posterioritat. A continuació es detallaran aquestes dues tendències.

Una branca essencial i de gran pes fins l'actualitat en els estudis de les sagues és l'anomenada *new-bookprose*⁷⁰ (que aquí respectarem en la seva forma anglesa), descendents de l'antiga escola islandesa *bookprosista*, que pretén desvincular la història de la cultura islandesa de les sagues considerant les sagues com una invenció purament literària, sorgida de la inspiració d'un autor erudit, coneixedor del llatí i dels textos hagiogràfics. El precedent intel·lectual de l'anomenada "escola islandesa" pot trobar-se en l'alemany K. Maurer, tot i que la teoria va ser formulada per B. M. Olsen, qui el 1911 fou el primer professor de llengua i literatura islandesa a la Universitat d'Islàndia, i reforçada per S. Nordal, que substituï a l'anterior el 1921. Els *new-bookprosistes* sorgeixen a partir de vells conceptes d'història, transmissió oral i literatura formulada per la primera escola islandesa de *bookprosisme* a la primera meitat del segle XX.

⁷⁰ BYOCK, J. (2001). "The Sagas and the Twenty First Century." *In Honor of Franz Bäumli*. Dresden: Ursula Schaefer and Edda Spielman, pp. 71-84.

L'escola islandesa ha abordat cada saga com una creació artística única, com pot veure's en les llargues introduccions a les sagues de les edicions crítiques de l'*Íslenzk fornit*. Els *bookprosistes* islandesos donen especial importància en la dicotomia entre el fet (la història) i la ficció (la literatura). Per oposició, com la ficció no és un fet, les sagues les consideren com una expressió d'escriptors intel·lectuals⁷¹, d'altra banda amb un caràcter literari singular i innovador, com assenyala Nordal⁷² en el seu comentari a la *Hrafnkels saga Freysgoða*. Aquesta posició *bookprosista* fou encapçalada per l'historiador suec L. Weibull, amb un seguit d'estudis crítics⁷³ que argumentaren en contra de la veracitat històrica de les sagues. Així doncs, pels historiadors islandesos de la primera meitat del segle XX l'estudi del període medieval es basava exclusivament en les fonts materials, i, conseqüentment, van deixar-se apartades les íslendingasögur⁷⁴. Aquesta postura està defensada per un dels historiadors islandesos més destacats, J. Johannesson. Tot i que les investigacions culturals actuals mantinguin que el realisme de la saga és un reflex d'un modelatge social bàsic, els *bookprosistes* creuen que el realisme de la saga és una invenció medieval, una tècnica per disfressar de versemblança i realitat històrica la ficció.

Aquesta postura *bookprosista* va provocar i continua provocant una resposta en acadèmics com B. Olsen⁷⁵ o E. Ó. Sveinsson⁷⁶ que, tot i prendre en consideració la creativitat de l'autor, troben rastres d'una antiga contribució oral en la narració. Així doncs trobem una tendència socioliterària i sociohistòrica en l'anàlisi de la saga, enriquida amb conceptes antropològics i d'història social, que es basa tanmateix en les

⁷¹ Op. Cit. Byock, 2001, p. 75.

⁷² «So much is poured into that one chapted that all the principal qualities and fortunes of the major and minor characters are clearly presented. This is the technique of a branch of fiction which is rarer than either the novel or the short story. What an interesting separate study it would be to compare the excellences of the saga with the technique of some of the most famous works in this genre, for example, Kleist's *Michael Kohlhaas*. I believe it would then become clearer, when the arguments for and against each work had been thoroughly sifted that *Hrafnkatla* is one of the most completely developed "short novels" in world literature». Nordal, S. (1958) *Hrafnkels saga Freysgoða*. Transi. R. George Thomas. Cardiff: University of Wales Press 1958, p. 55.

⁷³ WEIBULL, L. (1911). "Kritiska Undersökningar i Nordens Historia Omkring år 1000." *Nordisk Historia* 1: 249-360; i Weibull, L. (1911). "Historisk-Kritisk Metod och Nordisk Medeltidsforskning." *Nordisk Historia* I: 40758.

⁷⁴ KRISTJÁNSSON, J. (1986). "The Roots of the Sagas." *Sagnaskemmtun: Studies in Honour of Hermann Pálsson on his 65th Birthday, 26th May 1986*. Ed. Rudolf Simek, Jónas Kristjánsson, and Hans Bekker-Nielsen. (Philologica Germanica 8) Vienna: Hermann Böhlau Nachf, p. 183-200.

⁷⁵ OLSEN, B. M. (1937-39). "Um íslendingasögur." *Safn til sögu Íslands og íslenzkra bókmenta að fornu ognýu*. 6. Reykjavík: Willer 1937-39.

⁷⁶ SVEINSSON, E. Ó. (1962). "Íslendingasögur." *Kulturhistoriskt lexikon for nordisk medeltid*. Malmö: Allhems förlag 1962, vol. 7, cols. 496-513.

particularitats del text com en l'herència de la tradició oral. Aquest corrent considera les sagues com una veritable expressió del folklore amb un fort component etnogràfic, transmissores d'elements socials i ètics cabdals per l'estudi de la societat, els valors culturals i la narració oral⁷⁷. Per a aquest tipus d'anàlisi, l'estudi de les sagues es troba incomplet sense tenir present les causes i els processos que motivaren el sorgiment de la cultura islandesa⁷⁸, expressió d'una inusual societat europea que va produir també una inusual producció literària. Així doncs, l'estudi de les sagues requereix d'una anàlisi interdisciplinària, però fins la dècada dels anys 80 del segle XX no ha pres embranzida, i tot just s'ha iniciat un canvi en la visió de les sagues dels islandesos.

La qüestió que encén el debat entre ambdues postures és el concepte de la saga oral, entès com una composició relativament contemporània als esdeveniments de la saga, que hauria estat memoritzat de generació en generació. La postura *freeprosista* del noruec K. Liestøl reconeixia realitat i fantasia a les sagues, però creia que tant en la forma com en el seu contingut eren fonts fiables⁷⁹. A. Heusler, en canvi, considerava la creativitat de l'autor a l'hora de posar per escrit un model oral original. Tot i així, la posició *freeprosista* creia que l'essència de les sagues és el resultat d'una llarga tradició oral, però a partir de la dècada de 1950 es començà a abandonar la creença en unes històries orals invariables en favor d'unes creativament variables. Els contraris a aquesta teoria podien desterrar-la demostrant que les sagues narren fets poc fiables. Amb aquests pressupòsits durant dècades va abandonar-se l'estudi social i històric de la saga, un aspecte clau actualment per als *new-bookprosisistes*.

⁷⁷ Vegeu: OLASON, V. (1984). "Íslensk sagnalist: Erlendur lærdómur." *Timarit Máls og menningar* 45: 174-189; HALLBERG, P. (1985). "Forskningsöversikt: Fran den norröna forskningsfronten." *Sammlaren* 106 (1985): 67-79; THORLÁKSSON, H. (1987). "Að vita sann á sögunum", *Ný saga* 1: 87-96.

⁷⁸ BYOCK, J. (1984-1985). "Saga Form, Oral Prehistory, and the Icelandic Social Context" *New Literary History*, 16. p. 153-173.

⁷⁹ «A number of these [sagas] are doubtless historical; the main points of them may be true, and some of the speeches may even have been couched in the actual words recorded in the sagas; for there is no reason why such things should not be remembered quite as long as any other material, provided their form is sufficiently striking to impress itself upon the memory» LISTØL, K. (1930). *The origin of the Icelandic Family Sagas*. Instituttet for Sammenlignende Kulturforskning. Oslo: H. Aschenhoug & Co, p. 242.

CONCLUSIONS

Com pot apreciar-se no hi ha consens en la validesa de les sagues com a font històrica. Les sagues, però, són la manifestació cultural del poble islandès, d'una societat que, tot i mantenir un substrat en comú amb els regnes escandinaus, va evolucionar d'una manera genuïnament única. Com s'ha esmentat, no es qüestiona l'existència d'una rica tradició oral a Islàndia, però sí la incidència que va tenir en la producció escrita que actualment conservem. Efectivament, i com s'ha vist, es troben rastres de ficció i de llegenda en algunes sagues, però aquest no pot representar un argument sòlid per a l'exclusió sistemàtica de les *íslendingasögur*, un subgènere que, en general, narra la quotidianitat de la població rural⁸⁰ amb versemblança i per tant, és transmissora d'unes pautes inserides dins el codi moral de la cultura islandesa. Tot i així, els diversos problemes que s'han esmentat porten a qüestionar els valors que poden llegir-se a les sagues i quin és el context en el que sorgeixen, si a l'època de la colonització d'Islàndia o a la fi de l'Estat Lliure*. La distància temporal de mínim dues centúries entre els fets narrats a les fonts i la redacció de les mateixes, i els conseqüents canvis culturals succeïts en aquest interval, posen l'accent sobre l'aplicació que pot fer-se del contingut de les sagues. No obstant això, ací es conclou afirmativament a la consideració de les sagues com a fonts històriques de primer ordre, seguint la tasca investigadora del professor J. Byock⁸¹, qui ha renovat l'estudi social i cultural de les sagues:

«Filled with intricate detail, the family sagas are a register of the basic values of medieval Iceland's conservative rural society. In particular, the stories center on personal crises, and unlike other contemporaneous medieval literatures, they offer a clear view of the "little" people of history. Through the Icelandic narratives we enter into the mentality of the culture and perceive the conditions of life on the farms. We

⁸⁰ «The background [for unity in Icelandic narrative tradition] can be sought in the social community of the Icelandic farm where the story may have been cultivated evening after evening for centuries. Here no special milieu sprang up as in cloisters and episcopal residences, or at the court of [the Norwegian king] Hákon Hákonarson in the thirteenth century. Icelandic saga tradition never became isolated from the common population. All were present in the listening audience, farmers and farmhands, women and men, learned people and illiterates.» SØRENSEN, P. M. (1977). *Saga og samfund: En indføring I oldislandsk litteratur*. Copenhagen: Berlingske forlag, p. 123. Cit. a: BYOCK, J. (1994) "Modern nationalism and the medieval sagas." In *Northern Antiquity: The Post-Medieval Reception of Edda and Saga*. London: Hisarlik Press, p. 165.

⁸¹ Per a més informació vegeu: BYOCK, J. (1982). *Feud in the Icelandic Saga*. California: University Press.

learn of chieftains, large and small farmers, and women. We see people on the margins of society, such as farmhands and crofters, and we come to know a parent's love or dislike for his or her children. Together the sagas portray the operation of normative codes and illuminate the choices faced by individuals to a degree unmatched by any body of medieval charters or cartularies.⁸²>>

Per una correcte anàlisi de les fonts hom ha de tenir present la problemàtica que s'ha exposat en aquest treball i discernir quines sagues ens poden ésser de més utilitat per a l'estudi de la mentalitat i la cultura islandesa medieval. És per això que la interdisciplinarietat de la investigació ha de ser un requisit indispensable, doncs si no és així no podran salvar-se els obstacles que hem esmentat amb anterioritat i les sagues continuaran llegint-se com una expressió literària de ficció, que no serà aprofitada per augmentar el coneixement sobre la mentalitat i la cultura del poble islandès durant el període de formació de l'Estat.

⁸² BYOCK, J. (1994) "Modern nationalism and the medieval sagas." In *Northern Antiquity: The Post-Medieval Reception of Edda and Saga*. London: Hisarlik Press, p. 166.

BIBLIOGRAFIA

FONTS

Íslendingasögur:

ANÒNIM. (1893). *The story of Egil Skallagrímsson: Being an Icelandic Family History of the Ninth and Tenth Centuries*. Trad. W. C. Green. London: Elliot Stock.

ANÒNIM. (1988). *Saga de Egil Skallagrímsson*. Trad. E. Bernárdez Barcelona: Orbis.

ANÒNIM. (2000). *Saga de los habitantes de Eyr*. Trad. P. Fernández i T. Manrique. Valencia: Ediciones Tilde.

ANÒNIM. (1866). *The story of Gisli the Outlaw*. Trad. G. Webbe Dasent. Edinburgh: Edmonston and Douglas.

ANÒNIM. (1903). *Gísla saga Súrssonar*. Trad. F. Jónsson. Núm. 10. Halle: M. Niemeyer.

ANÒNIM. (2001). *Saga de Gisli Sursson*. Trad. J. A. Fernández Romero. Valencia: Ediciones Tilde.

ANÒNIM. (1869). *The story of Grettir the Strong*. Trad. E. Magnússon i W. Morris. London: F.S. Ellis.

ANÒNIM. (1901). *The life and death of Cormac the Skald*. Trad. W. G. Collingwood i J. Stefansson. London: Ulverston.

ANÒNIM. (1899). *The Laxdaela Saga*. Trad. M. Press. London: J. M. Dent & Co.

ANÒNIM. (1866). *Viga Glum's Saga. The story of Viga-Glum*. Trad. E. Head. Edinburgh: Williams and Norgate.

ANÒNIM (1861) *The story of Burnt Njal or Life in Iceland at the end of the tenth century*. From the Icelandic of the Njals Saga. Vol. I. Trad. G. W. Dasent. Edinburgh: Edmonston and Douglas.

ANÒNIM. (1987). *Sagas islandaises*. Trad. R. Boyer. París: Gallimard, coll. Bibliothèque de la Pléiade.

ANÒNIM. (2003). *Saga de Nial*. Trad. E. Bernárdez. Madrid: Siruela Ediciones.

Altra literatura islandesa:

ANÒNIM (1972). *The book of settlements: landnámabók*. Trans. H. Pálsson i P. Edwards. Winnipeg: University of Manitoba.

ANÒNIM. (1823). *The Anglo Saxon Chronicle*. Trad. J. Ingram. London: Kessinger Publishing.

- ANÒNIM. (1888). *The story of the Volsungs and Nibelungs, with Certain Songs from the Elder Edda*. Trad. E. Magnússon i W. Morris. London: Walter Scott Press.
- ANÒNIM. (1894). *The Orkneyingers Saga*. Trad. G. W. Dasent. London: H. M. Stationery Office.
- ANÒNIM. (1998). *Saga de los Volsungos*. Trad. J. Díaz Vera. Madrid: Gredos.
- ANÒNIM. (2003). *Saga de Bósi*. Trad. M. González Campo Valencia: Ediciones Tilde.
- ANÒNIM. (2003). *Saga de Hervör*. Trad. M. González Campo. Madrid: Miraguano.
- FERNÁNDEZ ÁLVAREZ, M; MANRIQUE ANTÓN, T. (ed.) (2002). *Antología de la literatura nórdica (edición bilingüe)*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca, p. 129.
- STURLUSON, S. (2000). *Edda mayor*. Madrid: Alianza Editorial.
- STURLUSON, S. (2002). *Saga de los Ynglingos*. Trad. Santiago Ibáñez. Valencia: Tilde.

MONOGRAFIES:

- BOYER, R. (2005). *La vida cotidiana de los vikingos (850-1050)*. Barcelona: El Barquero.
- BREDSORFF, T. (2001). *Chaos & Love: the Philosophy of the Icelandic Family Sagas*. Transl. John Tucker. Copenhagen: Museum Tusulanum Press, Univ. of Copenhagen.
- BRINK, S. (2008). *The viking world*. Abindgon: Routledge.
- BYOCK, J. (1982). *Feud in the Icelandic Saga*. California: University Press.
- BYOCK, J. (1984-1985). "Saga Form, Oral Prehistory, and the Icelandic Social Context" in *New Literary History*, 16. p.153-173.
- BYOCK, J. (1994). "Modern nationalism and the medieval sagas" in *Northern Antiquity: The Post-Medieval Reception of Edda and Saga*. London: Hisarlik Press, pp. 163-187.
- BYOCK, J. (2001). "The Sagas and the Twenty First Century." *In Honor of Franz Bäuml*. Dresden: Ursula Schaefer and Edda Spielman, pp. 71-84.
- BYOCK, J. (2002). *Viking Age Iceland*. London: Penguin.
- BYOCK, J. (2003). "Feuding in Viking Age Iceland's Great Village." in *Conflict in Medieval Europe: Changing Perspectives on Society and Culture*. Ashgate: Eds. Warren C. Brown and Piotr Górecki. Aldershot, pp. 229-241.

- CHRISTIANSEN, E. (2002). *The norsemen in the Viking Age*. Oxford: Blackwell Publishing.
- CLEMENTS, J. (2008). *Breve historia de los vikingos*. Barcelona: Ediciones B.
- CLUNIES ROSS, M. (2010). *The Cambridge introduction to the Old Norse-Icelandic Saga*. Cambridge: University Press.
- CLUNIES ROSS, M. (ed.) (2000). *Old icelandic Literature and Society*. Cambridge: University Press.
- DURRENBERGER, P. E. (1984). "Icelandic Saga Heroes: The Anthropology of Natural Existentialists" in *Anthropology and Humanism Quarterly*, 9. Iowa: University of Iowa, p. 3-8.
- EINARSSON, B. F. (1995). *The Settlement of Iceland; A Critical Approach: Granastastir and the Ecological Heritage*. Reykjavík: His íslenska bókmenntafélag.
- EINARSSON, S. (1957). *A history of Icelandic literature*. New York: The Johns Hopkins Press.
- GONZÁLEZ CAMPO, M. (2010). "Bibliographia normanno-arturica. Textos y estudios sobre la traducción y adaptación de la literatura artúrica en la escandinavia medieval" a *Hermēneus. Revista de Traducción e Interpretación*, núm. 12. Soria: Facultad de Traducción e Interpretación, pp.121-145.
- HALL, R. (2008). *El mundo de los vikingos*. Madrid: Akal.
- KELLOGG, R. (ed.) (2001). 'Introduction', in *The Sagas of Icelanders, world of the Sagas*. New York: The Penguin Group, pp. xv-lv.
- KNITT, J. (2007). "Preservation and Immortality: The transition from oral to written culture in Iceland" in *Oshkosh Scholar*, vol. II. Oshkosh: University of Wisconsin.
- KRISTINSSON, A. (2002) "Sagas and Politics in 13th Century Borgarfjörður" in *Sagas & Societies. International conference at Borgarnes (Iceland)*, 6. Tübingen: Universität Tübingen, pp. 14.
- KRISTINSSON, A. (2003) "Lords and Literature: The Icelandic Sagas as Political and Social Instruments" in *Scandinavian Journal of History*, 28. p. 1-17.
- LISTØL, K. (1930). *The origin of the Icelandic Family Sagas*. Instituttet for Sammenlignende Kulturforsking. Oslo: H. Aschenhoug & Co.
- LOTSPEICH, C. M. (1909) "The Composition of the Icelandic Family Sagas" in *The Journal of English and Germanic Philology*, vol. 8, no. 2. Illinois: University Press, p. 217-224.
- MCTURK, R. (ed.) (2005). *A companion to old norse-icelandic literature and culture*. Oxford: Blackwell publishing.

- NORDAL, S. (1953). "Sagalitteraturen", Nordisk Kultur VIII:B. Litteraturhistorie B: Norge og Island. Stockholm, Albert Bonniers Förlag, Oslo, H. Aschehoug & CO.s Forlag, Copenhagen, J. H. Schultz, 180-181.
- NORDAL, S. (1998). *Ethics and action in thirteenth-century Iceland*. The Viking Collection vol. 11. Odense: University Press.
- O'DONOGHUE, H. (2005). *Skaldic verse and the poetics of Saga Narrative*. Oxford: University Press.
- ÓLASON, V. (1998). *Dialogues with the Viking Age: narration and representation in the Sagas of the Icelanders*. Reykjavík: Heimskringla.
- ÓLASON, V. (2005). 'Family Sagas', in *A Companion to Old Norse-Icelandic Literature and Culture*. Malden: Blackwell Publishing, pp. 101-119.
- PÁLSSON, H. (1974). 'Icelandic Sagas and Medieval Ethics', *Mediaeval Scandinavia* 7, pp. 61-76.
- REILLY, F. J. J. Von. (1791). "Die Insel Island, nro. 76" [material cartogràfic]. Disponible a *Alte-landkarten. Antiquariat Reinhold Berg* [en línia]. Viena. 22,9 x 28, 2 cm. < <http://www.alte-landkarten.de/stock/alte%20landkarte/21104/Die%20Insel%20Island%20Nro%2076/Reilly.shtml>>
- RIUTORT, M. (2000). "La recepción de Perzival en Escandinavia" en *Perzival. Reescritura y transformación*. València: Universitat de València, p. 120.
- SAWYER, P. H. (2003). *Kings and Vikings. Scandinavia and Europe ad 700-1100*. London: Routledge.
- SHORT, W. R. (2010). *Icelanders in the Viking Age. The people of the Sagas*. Jefferson: McFarland & Company.
- SIGURDSSON, J. V. (2006). "Tendencies in the Historiography on the Medieval Nordic States (to 1350)" in *Historiographic Approaches*. Pisa: University Press, p. 1-15.
- SPRUIT, A. (2011). *Judging Vikings: Ethics and morality in two Icelandic family sagas, Laxdaela saga and Vatnsdaela saga*. Utrecht University: Master's Thesis.
- STEINSLAND, G; SIGURDSSON, J. V; REKDAL, J. E; BEUERMANN, I. (2011). *Ideology and power in the Viking Middle Ages*. Boston: Brill.
- SVEINSSON, E. O. (1958). *Dating the Icelandic Sagas. An essay in method*. Bristol: Viking Society for northern research, University College of London.
- TOORN, M. C. VAN DEN. (1955). *Ethics and Moral in Icelandic Saga Literature*. Assen: Van Gorcum.

ANNEX 1: GLOSSARI

Alin: unitat de mesura de longitud corresponent a la distància entre el colze i el dit més llarg. Es considera que és equivalent a 50 centímetres.

Alþing: parlament islandès o assemblea de govern formada pels homes lliures i presidida pels *lögsögumaðr*, fundada el 930 a Þingvellir.

Aurar: unitat de massa equivalent a 27 grams.

Ausa vatni: part del ritual d'acceptació d'un infant on el pare agafa la criatura pels genolls, li dóna un nom i el ruixa amb aigua.

Berserkr: guerrer amb una extraordinària força i ferocitat que combatia mig despullat i en estat de trànsit.

Berserksgangr: estat frenètic aconseguit per alguns *berserkr*s a la batalla mitjançant substàncies al·lucinògenes.

Blót: celebració d'un sacrifici en honor als déus.

Blutrache: venjança de sang. És un principi del dret germànic que permetia que, en cas que algú fos agredit o mort per un individu, els seus familiars poguessin tornar l'agressió.

Bætr: pagament de béns mobles o immobles per compensar la pèrdua de propietat, d'honor, d'estatus o de la vida (preu de sang).

Bóndaherrin: granger lliure.

Bóndi: (també *karl*) home lliures del camperolat i artesanat que constituïen el gruix de la població. Com a homes lliures tenien el dret d'usar armes i el privilegi de formar part del *þing*.

Draugar: plural de *Draugr*.

Draugr: criatura no-morta de la mitologia nòrdica, similar al fantasma, però és, a diferència d'aquest, un cadàver animat. Viu a la seva tomba, sovint guardant el tresor que es troba enterrat amb ell.

Drengskapr: honor, mesura de credibilitat social.

Dróttkvæði: poesia escàldica que va elaborar-se a la cort noruega i posteriorment a Islàndia des del segle IX al XIII. Es caracteritza per emprar l'al·literació, figures retòriques com els *kenningar*, perífrasis i metàfores que dificultaven la seva comprensió.

Edda Major: coneguda també com l'Edda poètica, és una col·lecció de poemes escrits en norrè al segle XIII preservats inicialment en el manuscrit Codex Regius. És la font més important per conèixer la mitologia nòrdica.

Edda Menor: coneguda també com l'Edda en prosa o l'Edda d'Snorri, és un manual de poètica escrit per Snorri Sturluson aproximadament l'any 1220. El seu objectiu és explicar el vers al·literat i el significat de molts *kennings* emprats en la poesia escàldica.

Einvígi: forma de duel semblant al *hólmganga* però menys formal.

- Erilaz:** artesà, en un principi amb poc pes social, que en moltes ocasions compaginava el seu ofici amb el cultiu dels camps.
- Escalda:** (*skald*) poeta-guerrer cortesà.
- Félag:** comerciant.
- Fjörbaugsgarðr:** càstig que desterrava el condemnat durant tres anys.
- Fjörðr:** vall d'origen glacial entre muntanyes amb vessants de gran pendent, de morfologia en U, envaïda per la mar formant un braç llarg i estret, de fondària considerable, que penetra terra endins.
- Fjórðungr:** un dels quatre districtes administratius de la Mancomunitat Islandesa.
- Flateyjarbók:** també conegut com GkS 1005 fol. i *Codex Flatöiensis*, és un dels manuscrits islandesos medievals més importants i més gran, amb 225 fulles de pergamí, escrit entre el 1387 i el 1394 aproximadament. Conté especialment sagues dels reis noruecs, així com el poema èddic *Hyndluljóð*, alguns *þættir* i algunes *sögur*.
- Fóstbræðralag:** ritual entre homes per establir forts llaços entre ells.
- Fóstr:** acord legal segons el qual una família criava el fill d'una altra per enfortir els llaços entre ambdues famílies.
- Freyr:** déu nòrdic de la pluja, el sol i la fertilitat.
- Goðar:** plural de *Goði*.
- Goði:** sacerdot i cabdill tribal de la societat escandinava pre-cristiana. De gran pes polític i judicial a Islàndia, tenien un nombre il·limitat en un principi, que va fixar-se aproximadament el 964 en tres goðar per cada districte judicial.
- Goðorð:** càrrec que exercia el *goði*, considerat de propietat privada.
- Gullsmidhr:** orfebre.
- Hamrammr:** home que en el frenesí de la batalla prenia les característiques d'animals salvatges.
- Hersir:** líder local o cacic a Noruega, però no a Islàndia.
- Hólmganga:** es tradueix com “anar a l'illa” i és una forma de duel socialment acceptada per resoldre disputes, que es duïen a terme entre tres i set dies després de desafiar el contrincant.
- Iarnsmidhr:** forjador.
- Íslendingabók:** també anomenat “Saga de Kristni”, és un llibre islandès del segle XII que relata els primers moments de la colonització d'Islàndia, escrit pel cronista Ari Þorgilsson.
- Íslendingasögur:** sagues dels islandesos. Terme modern per designar el gènere de sagues que descriuen esdeveniments de graners i cabdills durant el poblament d'Islàndia, entre els segles X i XI.
- Jarl:** títol nobiliari escandinau que correspon al títol de comte o duc, tot i que pot dependre o no del monarca. És l'equivalent al títol anglosaxó *earl*. No el trobem a Islàndia.

Jotunn: gegant de la mitologia nòrdica. També anomenat risi.

Karl: home, normalment un granger lliure.

Karl: vegeu *Bóndi*.

Kenning: es tracta d'una figura retòrica emprada en les produccions literàries noruegues i islandeses del segle IX al XIII. Té la particularitat d'anomenar els conceptes per una paraula que el caracteritza per una anècdota. Existeixen tres graus: el *kenning* o associació simple, el *tvíkent* o doble, que afegeix una figura retòrica addicional, i finalment el *rekit*, el qual afegeix més associacions. Per exemple, la batalla es representaria com la “fressa dels dards” i l'esposa com la “flama de la fressa dels dards”.

Kenningar: plural de *Kenning*.

Knattleikr: joc esportiu que es jugava a l'exterior per dos equips, emprant bats i pilotes.

Knörr: vaixell de càrrega impulsat principalment per veles, amb una eslora de 16 metres.

Landnámabók: el “Llibre de l'establiment” és un manuscrit que narra els primers assentaments d'escandinaus a Islàndia entre el segle IX i el X, probablement escrit pel cronista Ari Þorgilsson al segle XII.

Landvættir: esperits que condicionen la prosperitat de la terra.

Lausingi: esclau alliberat pel seu propietari o per haver comprat la seva llibertat.

Lög(sögu)maðr: càrrec legal dels lletrats únic d'Escandinàvia amb una funció essencial a Islàndia des de la constitució de l'*Alþing*. Era un intèrpret de la llei que recitava la legislació de memòria.

Lögberg: lloc al Þingvellir on el *lögmaður* presidia l'assemblea i recitava la llei, i des d'on es feien els discursos.

Lögrétta: màxima institució legislativa de l'*Alþing* durant el període de la Mancomunitat Islandesa. Era l'òrgan que s'encarregava d'interpretar les lleis sobre les disputes entre els colons escandinaus i posteriorment entre terratinents i els *bóndi*. La seva composició original era de 39 *goðar* i 9 suplents, i cada *goði* disponia de dos assessors que s'asseien un davant d'ell i un darrere.

Möðruvallabók: conegut com a manuscrit AM 132 fol., és un manuscrit islandès escrit a mitjans del segle XIV que conté el compendi més gran de sagues islandeses.

Mörk: unitat de massa equivalent a 8 unces (226,80 gr.).

Niðingr: pèrdua de l'honor i estigmatització d'un individu.

Níðstöng: també anomenat “bastó de la infàmia”, és un pal de fusta emprat per maleir a un enemic.

Norrè: llengua germànica septentrional sorgida del proto-norrè al segle VIII i parlada fins el segle XIV, moment en que inicià el procés de transformació cap a les llengües escandinaves modernes, per la població d'Escandinàvia (amb excepció dels saami i els finesos) i els seus habitants a d'altres indrets durant la Edat Víquinga. El terme “norrè” és equivalent al mot “nòrdic antic”.

Odin: en norrè *Óðinn*. És el déu principal de la mitologia nòrdica, representa la sabiduria, la guerra i la mort.

Öln: vegeu *Alin*.

Öndvegissúlur: parell de pilars de fusta que es posaven als flancs del seient d'un cabdill, normalment decorats amb imatges mitològiques.

Ríki: principat, unitat política que substituï progressivament els *goðorð* a partir del segle XII a Islàndia.

Risi: vegeu *jotünn*.

Saga: narració islandesa en prosa que relata tant fets històrics com ficticis, escrits la seva major part en l'època medieval.

Seiðkona: dona que practica els encanteris *seiðr*, també anomenada *völva*.

Seiðmaðr: home que practica la màgia *seiðr*.

Seiðr: tipus d'encanteris o bruixeria practicada pels nòrdics pagans.

Skald: vegeu *escalda*.

Skáldasögur: terme modern per designar el grup de sagues que tenen com a protagonista un escalda i contenen una intriga d'amor. Reben aquesta consideració la *Bjarnar saga Hítðelakappa*, la *Gunnlaug Ormstunges saga*, la *Kormáks saga* i la *Hallfreðar saga*.

Skáli: casa principal de les granges islandeses, i la sala més llarga d'aquestes cases. El saló es feia servir per menjar, dormir, treballar i jugar.

Skóggangr: càstig pel qual un condemnat passava a estar fora de la llei i tractat com si ja fos mort.

Smidhr: ferrer comú.

Sögur: plural de *saga*.

Þættir: plural de *þáttir*.

Þáttir: relat, composició narrativa curta semblant a la saga.

Þing: assemblea local dels homes lliures on es solucionaven els conflictes i es prenen les decisions polítiques que es reunia a intervals regulars.

Þingmenn: seguidors d'un *goði* que estaven obligats a viatjar amb ell al *þing* i oferir-li suport armat.

Þjóðveldið: nom que rep la Mancomunitat Islandesa o l'Estat Lliure Islandès, que durà des de l'establiment de l'*Alþing* l'any 930 fins la declaració de vassallatge prestada al rei noruec el 1264.

Thor: en norrè *Þórr*. Déu nòrdic del llamp, fill d'Odin.

Præll: esclau sense drets legals. Pertanyien a l'estrat més baix de la societat nòrdica i tenien prohibit utilitzar armes. La condició d'esclau es podia obtenir per pròpia voluntat, essent capturat o per naixement.

Úlfjótsslög: primera legislació d'Islàndia portada pel primer *lögsögumaður* Úlfjótr.

Útlagi: persona sentenciada a estar fora de la llei pels seus crims.

Várþing: assemblea local celebrada a la primavera, on assistien els *goðar* del districte i els seus *þingmenn*.

Víking: del norrè *víkingr*, mot amb que es coneixen els escandinaus que es dedicaven a explorar i fer ràtzies fora d'Escandinàvia. Etimològicament es creu que podria fer referència a "expedició" o "petita badia".

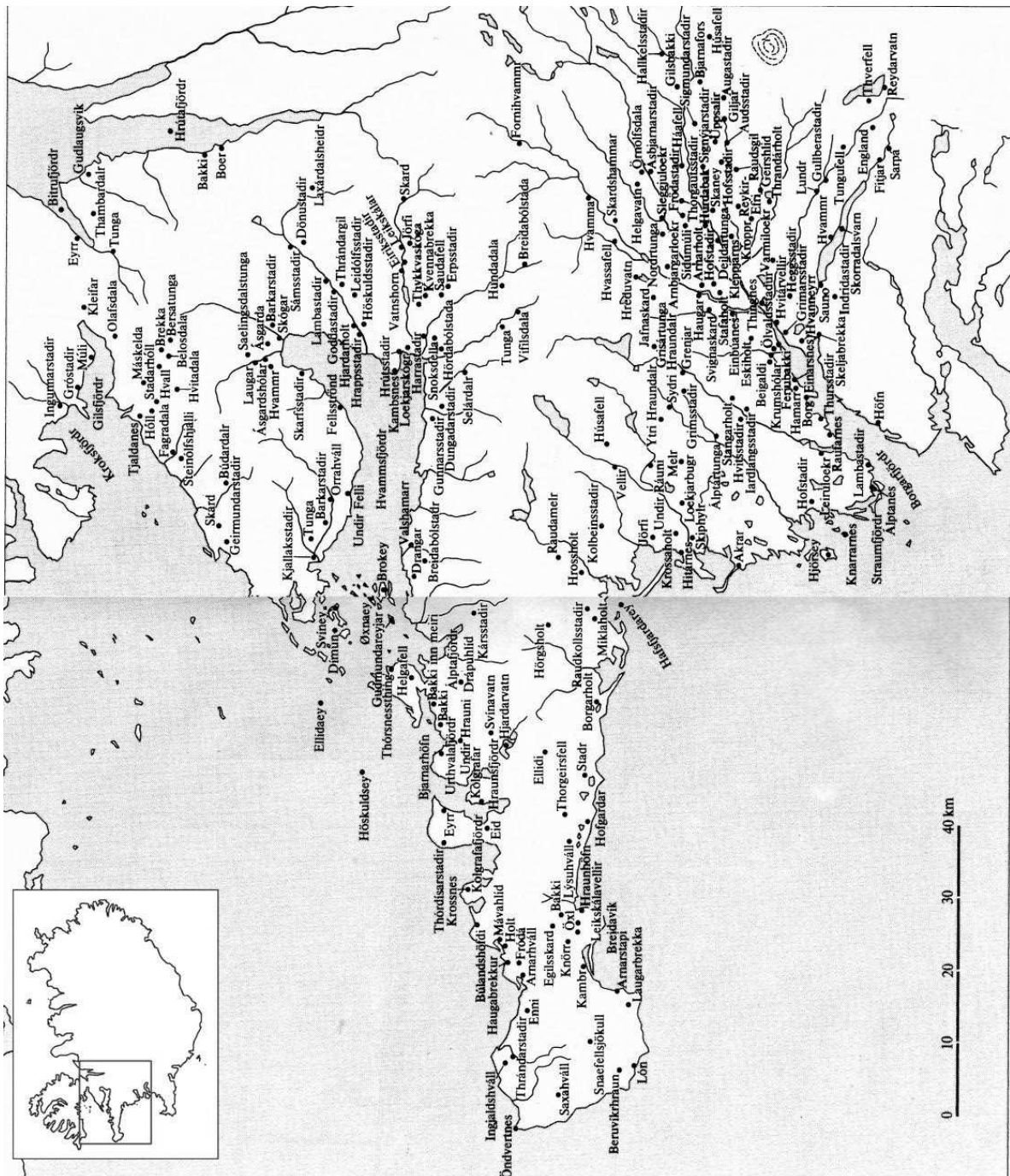
Vinðland: (en català Vinlàndia) nom que van posar els víkings a les terres descobertes més enllà de Groenlàndia, a l'actual Canadà. Un exemple és el jaciment de L'Anse aux Meadows (Canadà).

Vinlàndia: vegeu *Vinðland*.

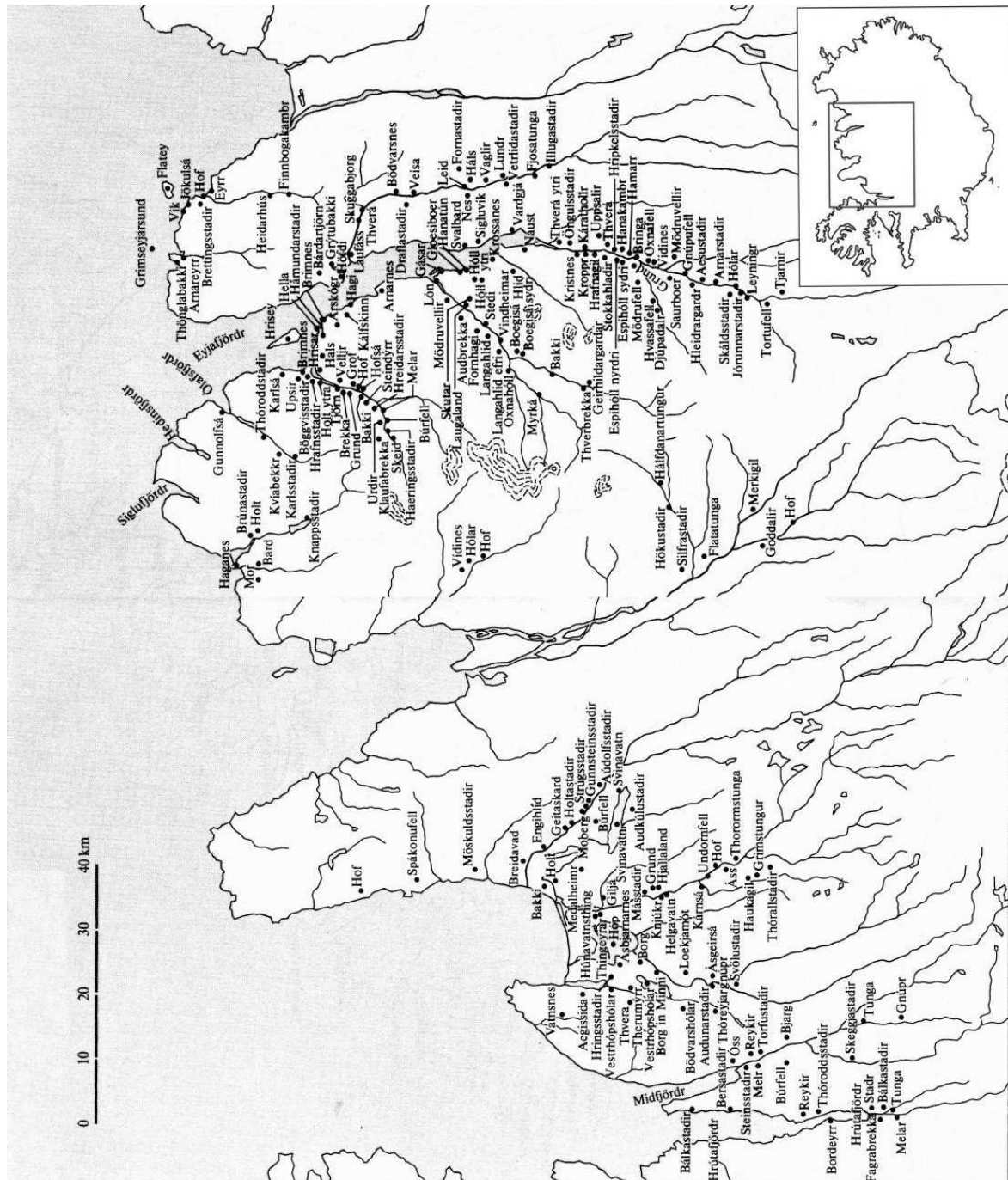
Wergeld: mecanisme legal de compensació, normalment un pagament, exigit a una persona culpable d'homicidi o mort il·legal. Si el pagament no es rebia o bé era refusat, derivava en un deute de sang.

ANNEX 2: MAPES D'ISLÀNDIA. Extrets de: ANÒNIM (1987). *Sagas islandaises*. Trad. R. Boyer. París: Gallimard, coll. Bibliothèque de la Pléiade, p. 1967-1975.

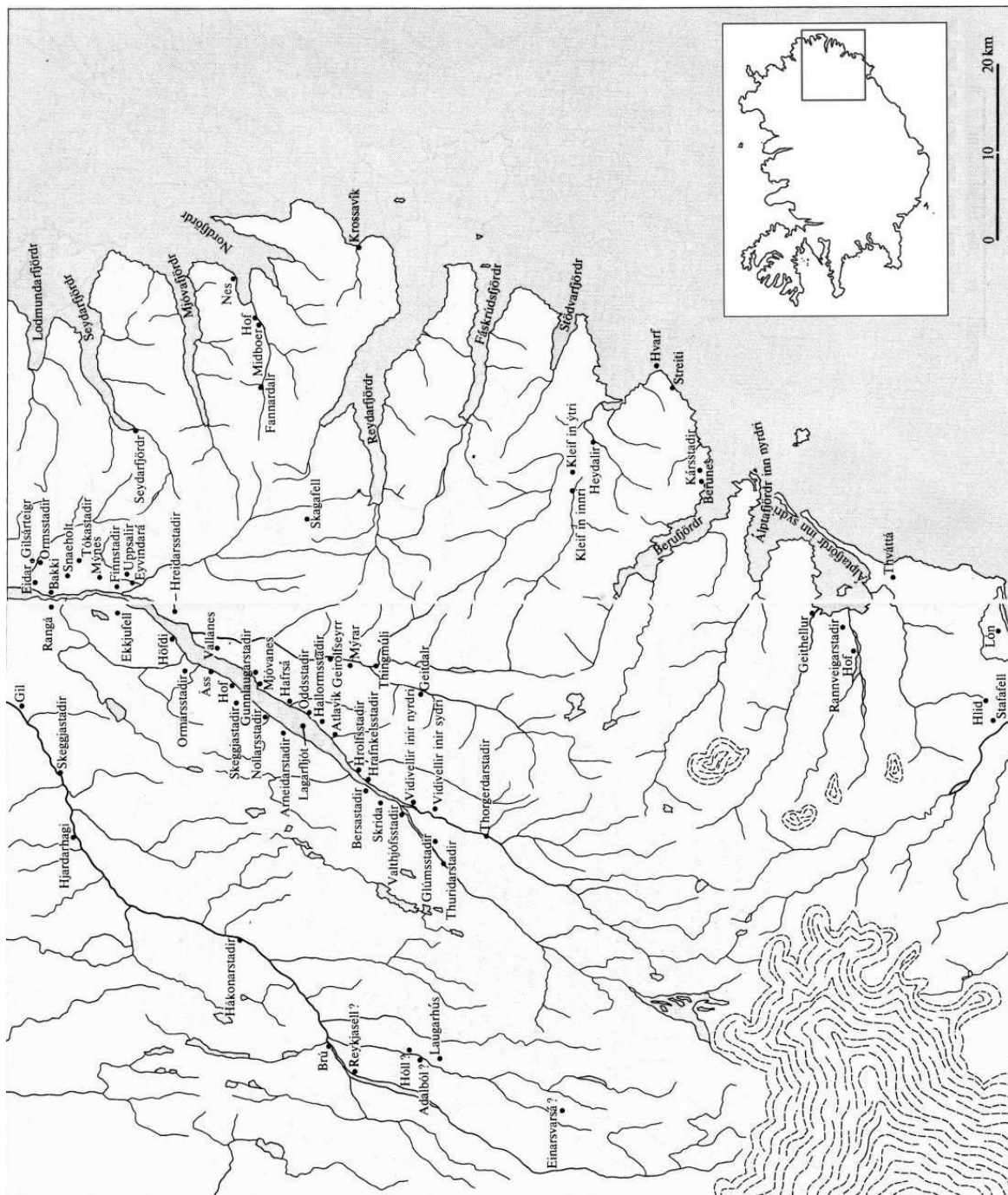
MAPA DE BORGARFJÖRDR I SNAEFELLSNES

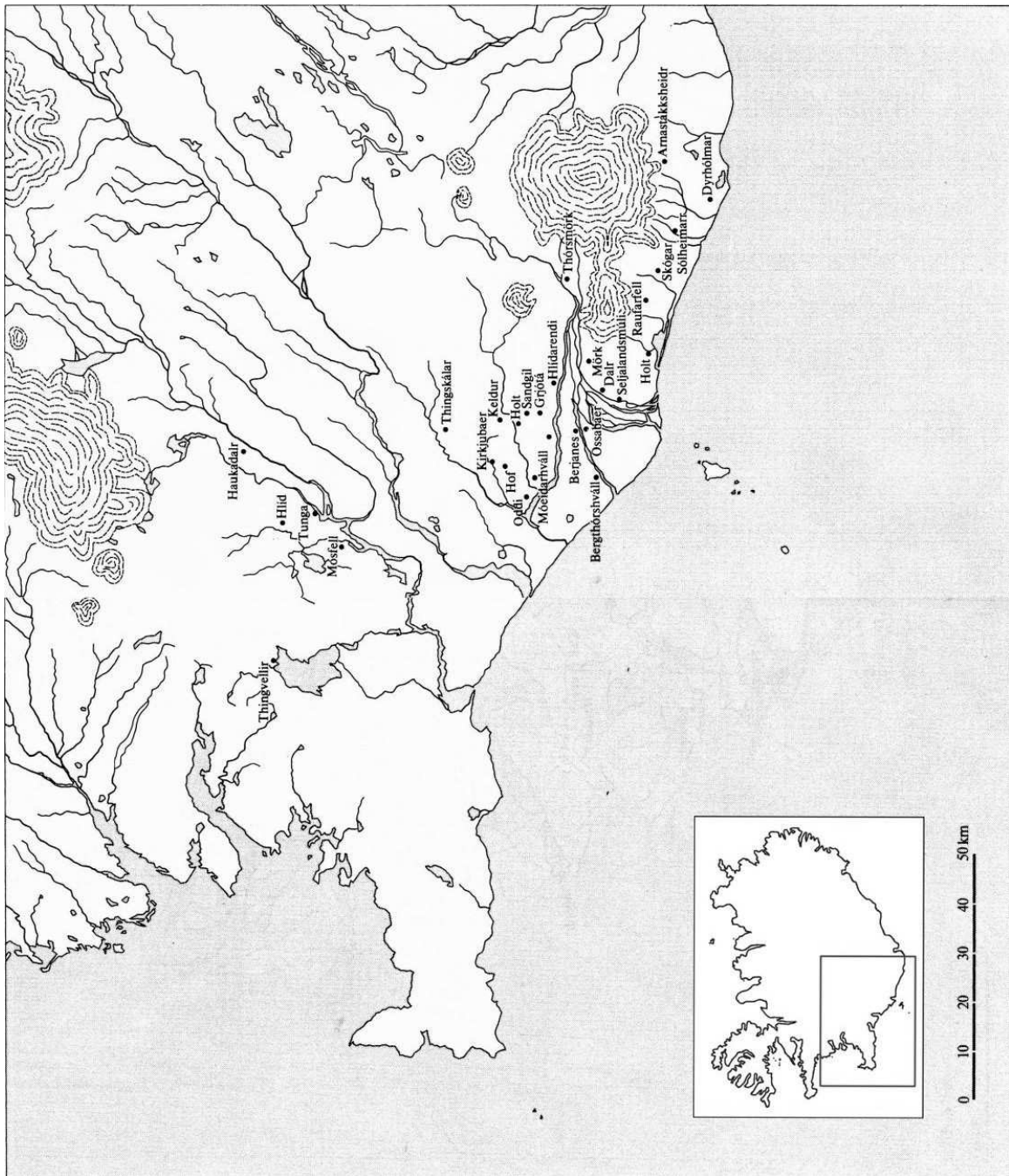
MAPA DE HÚNAVATN I DE VADILL

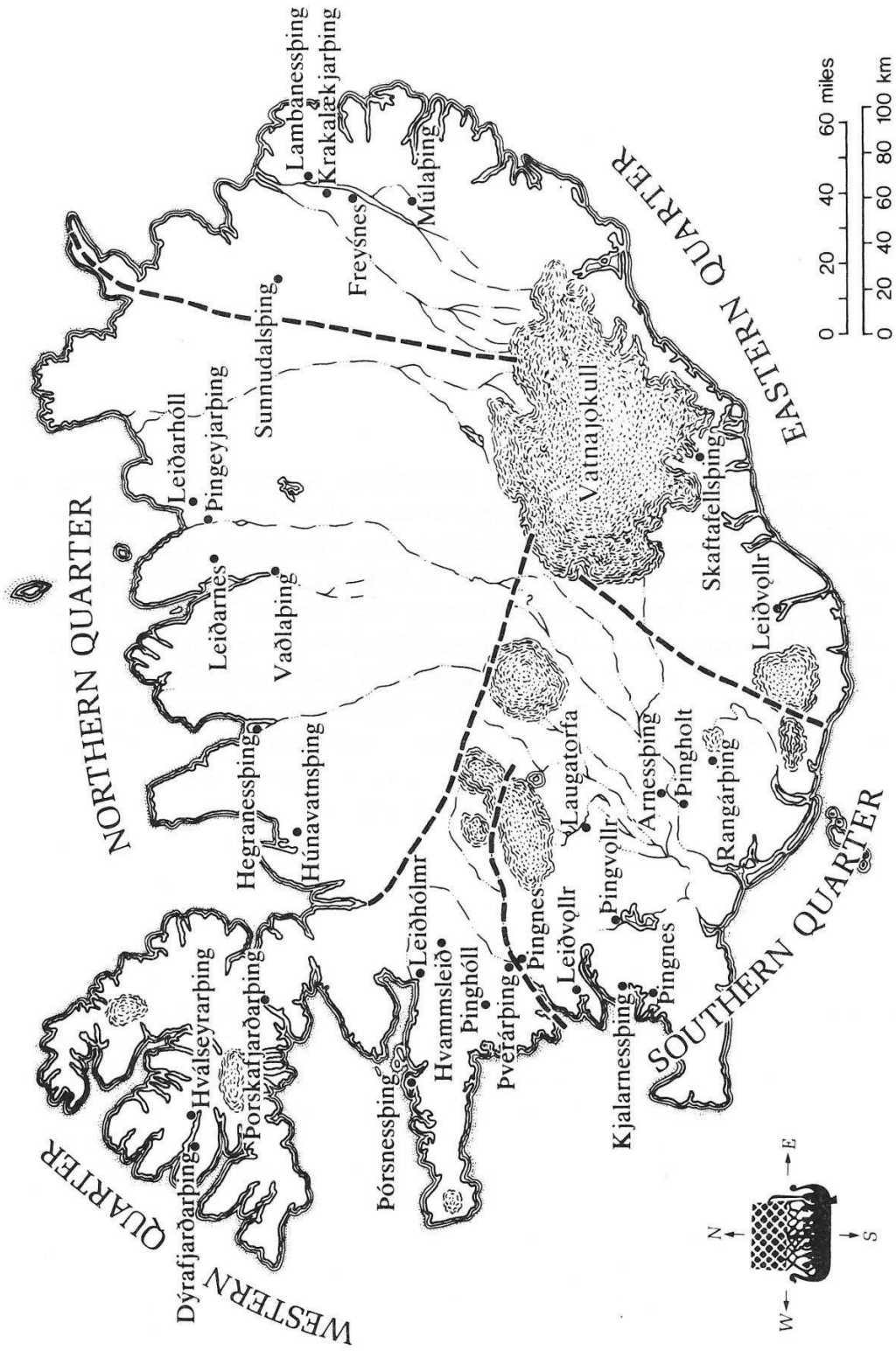
MAPA DELS FIORDS DE L'EST

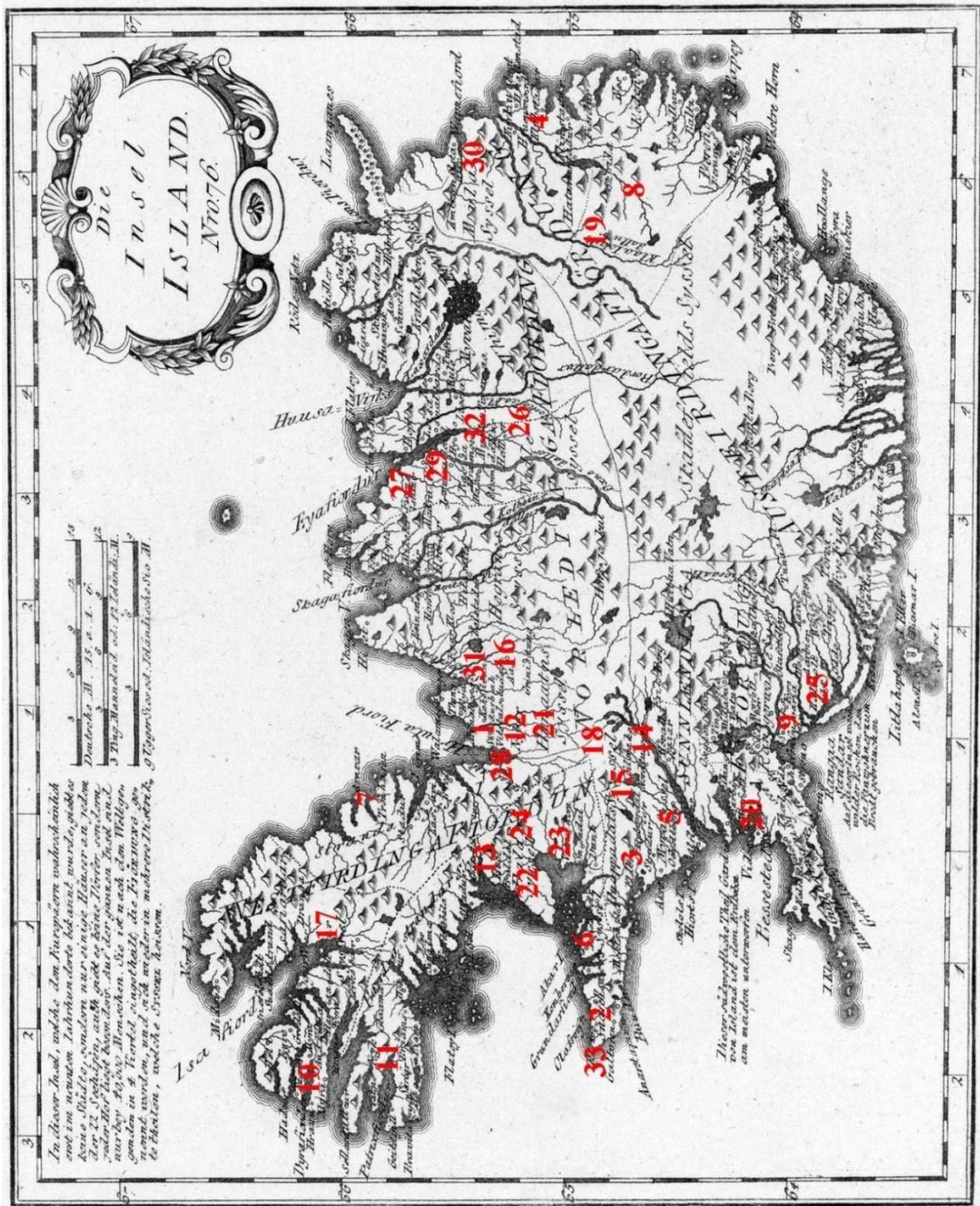
MAPA DELS FIORDS DEL SUD

ANNEX 3: MAPA DE LES ASSEMBLEES I ELS QUARTERS D'ISLÀNDIA (940–1264). Extret de: BYOCK, J. (1982). *Feud in the Icelandic Saga*. California: University Press, p. vi.

ANNEX 4: LES SAGUES EN LA CARTOGRAFIA D'ISLÀNDIA. Basat en: REILLY, F. J. J. Von. (1791). "Die Insel Island, nro. 76" [material cartogràfic]. Disponible a Alte-landkarten. Antiquariat Reinhold Berg [\[en línia\]](#). Viena. 22,9 x 28,2 cm.

1)Bandamanna saga; 2) Bárðar saga Snæfellsáss; 3) Bjarnar saga Hítðelakappa; 4) Droplaugarsona saga; 5) Egils saga Skalla-Grímssonar; 6) Eyrbyggja saga; 7) Finnboga saga ramma; 8) Fljótsdæla saga; 9) Flóamanna saga; 10) Fóstbrœðra saga; 11) Gísla saga Súrssonar; 12) Grettis saga Ásmundarsonar; 13) Gull-Þóris saga; 14) Gunnlaugs saga ormstungu; 15) Hænsna-Þóris saga; 16) Hallfreðar saga vandraeðaskálds; 17) Hávarðar saga Ísfrðings; 18) Heiðarvíga saga; 19) Hrafnkels saga Freysgoða; 20) Kjalnesinga saga; 21) Kormáks saga Ogmundarsonar; 22) Króka-Refs saga; 23) Laxdæla saga; 24) Ljósvetninga saga; 24) Njáls saga; 25) Reykdæla saga ok Víga-Skútu; 26) Svarfdæla saga; 27) Þórðar saga hreðu; 28) Valla-Ljóts saga; 29) Vápnfirðinga saga; 30) Vatnsdæla saga; 31) Víga-Glúms saga; 32) Víglundar saga.

ANNEX 5: LES ÍSLENDINGASÖGUR

1.- BANDAMANNA SAGA

- **Manuscrit:** es conserven dues versions, la curta al Konungsbók (Gl. Kgl. sml. 2845 qu.) i la llarga al Möðruvallabók (AM 132 fol.).

- **Nom:** Saga dels aliats.

- **Datació i autor:** mitjans del segle XIV, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** c. 1000, Miðfjörðr (Islàndia).

- **Resum:** la història s'inicia amb la relació entre el protagonista, Odd, fill de Ufeig, i Uspak, fill de Glum. Odd, amb un petit ajut del seu pare, s'enriqueix. Uspak, conegut pel seu mal caràcter, li demana a Odd anar a viure a la seva casa, i aquest últim accedeix. La relació és bona fins que Odd decideix fer un viatge comercial i li demana a Uspak que sigui el seu majordom i sacerdot. Mentre Odd és de viatge, Uspak festeja amb una dona rica, Swala, i intenta fer-se amo de les terres del seu amic. Es trasllada a les terres de la dona després de discutir amb Odd un cop aquest ja ha retornat. Uspak comença a fer desaparèixer el bestiar d'Odd i assassina en Vali, un amic d'en Odd que ho havia descobert. El protagonista intenta portar a l'assassí a judici però per un error no ho aconsegueix. El seu pare, Ufeig, aconsegueix que condemnin a Uspak pagant al jurat. Þorarin, sogre d'Uspak, sospita del suborn, i junt amb seu amic Styrmir i sis homes més intenten dur a Odd als tribunals, esperant que el multin. La història continua amb els detalls del judici sobre la manipulació per part d'Ufeig del cas i el seu resultat.

2.- BÁRÐAR SAGA SNÆFELLSÁSS (OK GESTS)

- **Manuscrit:** es conserva un full al manuscrit Vatnshyrna, l'original es va perdre a l'incendi de Copenhague però hi ha còpies posteriors.

- **Nom:** Saga de Bárðr Snæfellsáss

- **Datació i autor:** segle XIV, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** desconegut, Djupalon (Snæfellsnes, Islàndia).

- **Resum:** Es divideix en dos parts, una primera que té com a protagonista en Bárðr Snæfellsáss (capítols 1-10), i una segona que tracta els esdeveniments succeïts al seu fill, Gestr Bárðarsonar (capítols 11-20). La saga es basa en material de llegenda i la *Heimskringla*, a més de contenir extractes del *Landnámabók*. En la primera part s'explica com el protagonista emigra a Islàndia amb la seva família, on construeix una granja a la costa sud de Snæfellsnes. Les filles de Bárðr i els fills del seu germanastre, Þorkell, jugaven junts, i un dia fruit d'un incident, el protagonista empeny a un barranc a un dels seus nebots, i ha d'enfrontar-se al seu germà Þorkell, que acaba ferit d'una cama. Després d'això, Barðr regala la seva terra i acaba deambulant per la regió Sneffels. Finalment els germans Barðr i Þorkell acaben fent les paus i viuen junts durant un temps.

La segona part narra la vida del fill de Barðr, Gestr, que viatja amb la seva família a la cort d'Olaf Tryggvason, on tots converteixen al cristianisme menys ell. Allí accepta el repte d'enfrontar-se al *draugr* del rei Raknar de Helluland i prendre els seus tresors. Després de lluitar contra centenars de *draugar**, venç el *draugr* Raknar prometent convertir-se al cristianisme. Al seu retorn a la cort d'Olaf, Gestr és batejat, però per la nit el seu pare se li apareix en somnis i li

destrueix els ulls per la seva falta de caràcter al permetre que li obliguin a canviar les seves creences. Gest mor a l'endemà, encara vestit amb la seva roba baptismal.

3.- BJARNAR SAGA HÍTDÆLAKAPPA

- **Manuscrit:** es conserven dos manuscrits del segle XIV incomplets (AM 162, fol.) i dos en paper del segle XVII (AM 551 d α, 4to ; AM 157 b, fol.).

- **Nom:** Saga de Björn Hítðelakappa

- **Datació i autor:** c. 1220 (segle XIII), desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** 1000-1025, Hítardalr (sud de Snæfellsnes, Islàndia)

- **Resum:** es tracta d'una skáldasögur*. L'escalda Björn viatja a Noruega en la recerca d'honor i riquesa, deixant la promesa Oddny a Islàndia, qui promet esperar-lo durant tres anys. A Noruega fa amistat amb un altre escalda, Tord, el qual viatja a Islàndia per entregar un missatge a la noia de part del protagonista, però un cop allí divulga la falsa notícia de la mort de Björn per casar-se amb Oddny. Björn, per la seva banda, es forja una gran reputació com a guerrer amb batalles a Rússia i França. Un cop l'escalda torna a Islàndia, s'estableix al costat d'Oddny i Tord, fet que comporta una gran tensió, conflicte i hostilitat. Com a conseqüència, Björn es mort després de defensar-se heroicament contra vint-i-quatre homes, i el seu amic Þorstein s'encarrega de portar a Tord al *þing* per condemnar-lo per la mort d'en Björn.

4.- DROPLAUGARSONA SAGA

- **Manuscrit:** es conserva al manuscrit Möðruvallabók (AM 132 fol.).

- **Nom:** saga Droplaugarsona.

- **Datació i autor:** c. 1340. Possible autoria d'un home anomenat Þorvaldr.

- **Època i localització de l'acció:** c. 1000, Lagarfljót (Islàndia).

- **Resum:** tracta la història dels germans Grímr i Helgi Droplaugarson i de com es converteixen en adults. Aquests germans també apareixen a la *Saga Fljótsdæla*, i part de l'acció es superposa amb aquesta saga. Helgi Droplaugarson és un *bóndi** i enveja al *goði** local. Així, pretén competir en els tribunals contra el *goði*, qui té una gran capacitat per assumir els atacs legals, una resistència que Helgi no arriba a igualar. Quan la mare dels protagonistes és acusada d'adulteri, es forja una gran enemistat entre els germans, que volen protegir l'honor de la seva mare, i el *bóndi* Helgi Ásbjarnarson. Finalment, Helgi és assassinat pels camperols i Grímr venja la mort del seu germà matant a Helgi Ásbjarnarson.

5.- EGILS SAGA SKALLA-GRÍMSSONAR

- **Manuscrit:** es conserva al Möðruvallabók (AM 132 fol.) i al Ketilsbók (AM 453 4°).

- **Nom:** saga d'Egill Skallagrímson.

- **Datació i autor:** segle XIII, Snorri Sturlusson

- **Època i localització de l'acció:** c. 860-990, Borg á Mýrum (Borgarnes, Islàndia), Noruega,

Anglaterra, Suècia.

- **Resum:** la saga explica la vida de l'escalda Egill Skallagrímson i la seva família. La història comença a Noruega amb l'avi del protagonista, Ulf Bjalfason, i els seus fills, l'Skalla-Grímr Kveldulfsson i Þórólfr Kveldulfsson, *hersir* al servei del rei Haraldr Hárfagri I de Noruega. Þórólfr és assassinat en una emboscada per un seguici del monarca. La família decideix venjar en Þórólfr i mata als instigadors, veient-se forçats a fugir a Islàndia. Allí Skalla-Grímr es casa i té dos fills, Þórólfr i Egill. Egill és un astut poeta i guerrer que participa de la conquesta d'Anglaterra, on perd el seu germà Þórólfr, i es casa amb la vídua del seu germà, Asgerd.

Participa durant dotze anys en diverses incursions víkings per guanyar prestigi. Quan viatja a Noruega per resoldre un plet, entra en conflicte amb el monarca Eirík Destral Sagnant i la reina Gunnhild, al matar un fill del rei i alçar un Níðstöng* per expulsar els monarques, es veuen obligats a exiliar-se. En un naufragi arriba a Northumbria (Anglaterra), on es troba amb els reis noruecs exiliats i és condemnat a mort, però finalment salva la vida escrivint un poema lloant al monarca. Al morir els seus dos fills, decideix deixar de menjar per morir-se, però la seva filla Þorgerd aconsegueix recuperar-lo. Egill mor vell, desdentat, gairebé sord i cec, sense complir el seu últim desig, vessar tot l'or anglès del *danegeld* aconseguit en les seves expedicions.

6.- EYRBYGGJA SAGA

- **Manuscrit:** es conserva al manuscrit Vatnshyrna.

- **Nom:** saga dels habitants d'Eyrr

- **Datació i autor:** segle XIII, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** segle X i principis del XI, Eyrr (Snæfellsnes, Islàndia), Groenlàndia i Vinlàndia.

- **Resum:** és una saga innovadora respecte però el resultat de la trama és incoherent. L'heroi és el *goði* Snorri Þorgrímsson, qui està enfrontat amb Arnkell *goði*. Molts de les situacions i llocs són reals, però conté elements fantàstics, a més, l'autor tendeix a afavorir el protagonista. La *Eyrbyggja saga* descriu una complexa sèrie de disputes entre famílies interrelacionades, sobretot pels recursos com la fusta, la propietat i el bestiar. Els diferents personatges recorren a Snorri per demanar-li consell i permís per prendre mesures legals o físiques contra els autors de les ofenses. Tracta les accions que es deriven de la cobdícia, la por, l'ambició o l'avarícia, i descriu la tensa negociació que hi ha entre agricultors i cacics. La història és una mostra del canvi amb la conversió al cristianisme.

7.- FINNBOGA SAGA RAMMA

- **Manuscrit:** es conserva al Möðruvallabók (AM 510.4°).

- **Nom:** saga de Finnbogi el Fort

- **Datació i autor:** segle XIV, desconegut.

- **Resum:** la saga s'inicia amb Asbjörn, l'avi de l'heroi Finnborgi, qui casa a la seva filla amb un noruec, però dos pretendents de la noia, Þorgerdr i Easterling, la segresten. La noia es queda embarassada i és forçada a abandonar el nadó, que creix fort i ràpidament però sense disciplinar. Aconsegueix tornar amb la seva família i és anomenat Finnbogi Asbjörnsson. L'heroi demostra la seva maduresa i força matant un ós gegant. Quan va a Noruega, s'afegeix a la iniciativa d'un *jarl* que vol viatjar per la Mediterrània per aconseguir riquesa. D'aquesta manera arriben fins Grècia i la cort imperial de Constantinoble. L'emperador, impressionat per la força del noi, li atorga l'honorable sobrenom de "el Fort". Després de diverses aventures, torna a Islàndia, on participa en múltiples querelles al veïnat.

8.- FLJÓTSÐÆLA SAGA

- **Manuscrit:** es conserva en diverses còpies, les més importants són AM 551 c qu. i AM 451 qu.

- **Nom:** la saga dels habitants de Fljótsdalr.

- **Datació i autor:** segle XIV, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** c. 1000, Fljótsdalr (Islàndia).

- **Resum:** seqüela de la *Hrafnkels saga*. La història gira entorn a la vida dels habitants de Fljótsdalr, incloent a Helgi Ásbjarnarson, i els germans Helgi i Grímr, fills de Droplaug.

9.- FLÓAMANNA SAGA

- **Manuscrit:** es trobava al manuscrit Vatnshyrna i es conserva al manuscrit AM 516 qu.

- **Nom:** saga Flóamanna.

- **Datació i autor:** segle XIII, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** c. 870 i el 1020, Reykjavík (Islàndia).

- **Resum:** la saga ocupa quatre generacions d'una família, iniciant-se amb el *jarl* Atle "el flac" i els seus fills. També explica les seves querelles amb Ingolf Arnarson i el seu germà adoptiu Hjörleif Hroðmarsson. Així, els primers capítols expliquen la història de la família d'en Þorgils, el veritable heroi de la història, un cristià que viatja a Groenlàndia abans d'instal·lar-se a Islàndia. L'heroi es presentat com un descendent de Ragnar Lodbrok, Sigurd Favnesbane i el mateix Odin, a través d'una genealogia agafada de la *Volsunga saga*. Als capítols 29 al 35, la part final de la saga, Þorgils es presentat com un home dur i difícil. En un naufragi a Groenlàndia perd la seva dona, i ha de salvar el seu nadó amb una cura inusual. En l'heroi es barreja la tradició nòrdica amb l'espiritualitat cristiana europea.

10.- FÓSTBRÆÐRA SAGA

- **Manuscrit:** es conserva la primera part al Möðruvallabók (AM 132 fol) i la segona al Hauksbok (AM 544).

- **Nom:** saga dels germans de sang

- **Datació i autor:** segle XIII, desconegut.
- **Època i localització de l'acció:** principis del segle XI, Islàndia i altres regions.
- **Resum:** la saga narra les peripècies dels germans de sang Þorgeirr Hávarsson i Þormóðr Bersasson. Þorgeirr és un poderós i valent guerrer, capaç de matar per diversió, però Þormóðr és un personatge més complicat; també és un guerrer, però alhora és un escalda i un faldiller. La saga conté poesia escàldica de la seva autoria. Þormóðr escriu inicialment un poema per una amant, però més tard li dedica el mateix poema a una altre dona. La primera dona s'enfada i vol que reconegui que els versos havien estat compostats per ella. L'escalda té un somni on la primera dona li toca els ulls, i es desperta amb un intens i perllongat dolor en ells. El dolor desapareix quan reconeix que el poema l'havia escrit inicialment per la primera amant i no per la segona amant.

11.- GÍSLA SAGA SÚRSSONAR

- **Manuscrit:** es conserva als manuscrits AM 556 a 4to., AM 445 c 4to. i AM 149 fol.
- **Nom:** saga de Gisli Surrson
- **Datació i autor:** segle XIII, desconegut.
- **Època i localització de l'acció:** c. 940 i el 980. Surnadal (Noruega), Dyrafjord (Islàndia).
- **Resum:** la saga explica la tràgica història de l'heroi Gisli que es convertit en un proscrit fins que finalment es assassinat. La història es pot dividir en tres parts: la primera s'inicia a Noruega amb els tiets de Gisli, d'on han de fugir després de l'assassinat que fa el protagonista; la segona part s'inicia amb l'arribada de la família a Islàndia, als fiords de l'est, on moren els pares i es casen ell i els seus germans. Aquí s'estableixen una sèrie d'aliances amb la família política, que desembocarà en un frustrat pacte de sang entre cunyats. Després d'uns anys de pau, Gisli torna a tenir problemes amb la justícia per l'assassinat del seu cunyat Þorgrim, com a venjança per la mort del seu altre cunyat, Véstein, sent condemnat al desterrament total; l'última part tracta del seu exili, l'abandó de la seva família i l'allunyament de la societat durant més de tretze anys, que finalitzarà amb la heroica mort del protagonista defensant-se amb la seva dona i la filla adoptiva d'un grupat d'homes armats, i l'intent de la seva germana per venjar la seva mort.

12.- GRETTIS SAGA ÁSMUNDARSONAR

- **Manuscrit:** es conserva als manuscrits AM 551 A qu., AM 556 A qu., AM 152 fol.
- **Nom:** saga de Grettir Ásmundarsonar
- **Datació i autor:** segle XIV, possible autoria de Sturla Þórðarson.
- **Època i localització de l'acció:** 880 i 1050, Islàndia i Noruega, Bizanci.
- **Resum:** la saga narra la història del proscrit Grettir, i dedica els primers catorze capítols a explicar la vida del seu avi i el seu pare. L'heroi es descrit en la seva infància com un nen rebel i malhumorat però també valent, que és maleit per un *draugr**. És condemnat per ser culpable de l'incendi d'un habitatge i de l'assassinat de molts homes. En Grettir fou el proscrit que passà fora de la llei més temps en la història d'Islàndia, uns vint anys. Quan havia passat gairebé vint anys fora de la llei, la seva família demana que se li aixequi la condemna amb l'argument que,

segons la llei, un home no podia passar-se més de vint anys de proscrit (tot i que no existia una llei semblant). El *þing* decideix que se li perdonarà la condemna als vint anys justos. És llavors quan els seus enemics fan un últim esforç i finalment el vencen. El seu mig germà, Þorsteinn de Dromund, més tard el venja en una escena semi-còmica a Bizanci.

13.- GUNNLAUGS SAGA ORMSTUNGU

- **Manuscrit:** es conserva al manuscrit d'Estocolm 18 4° i el AM 557 4°.

- **Nom:** saga de Gunnlaugs llengua de serp

- **Datació i autor:** segle XIII, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** c. 1000, Escandinàvia, Gran Bretanya, Irlanda i Islàndia.

- **Resum:** es tracta d'una skáldasögur*. La saga explica la història de dos escaldes, Gunnlaugr Ormstunga i Hrafn Önundarson, que rivalitzen per l'amor de Helga "la bella", néta d'Egill Skallagrímsson. L'acció s'inicia amb un somni profètic on dues àguiles es barallen sobre un cigne. Després es narra la vida de Gunnlaugr i el seu ofici d'escalda a Escandinàvia, Gran Bretanya i Irlanda. Gunnlaugr competeix amb Hrafn primer en vers i després en el combat. Helga es promet a en Gunnlaugr si torna en tres anys de l'estranger, on ha viatjat per aconseguir una bona reputació. Però Gunnlaugr s'endarrereix a Anglaterra a causa de l'amenaça d'atac dels danesos, i mentrestant Hrafn viatja a Islàndia, on es casa amb Helga. En l'última part de la història, Hrafn i Gunnlaugr viatgen a Noruega per batre's en un *hólmganga*, on el primer resulta mort i el segon greument ferit, i mort tres dies després. Finalment, Helga es desposa amb un altre home, però mor per una malaltia poc després.

14.- HÆNSNA-ÞÓRIS SAGA

- **Manuscrit:** es conserva en part al manuscrit Vatnshyrna i a còpies posteriors.

- **Nom:** saga de la Gallina-Þorir

- **Datació i autor:** segle XIII, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** c. 960, Borgarfjörður (Islàndia).

- **Resum:** es narra la història de Hænsna-Þorir, un *bóndaherrin** adinerat i antipàtic que tant sols s'interessa per la riquesa i que, per tant, és poc estimat. Durant l'hivern es nega a compartir el fenc amb els seus veïns, i, quan aquests el prenen sense autorització, el protagonista els crema vius a la seva casa. Per aquest motiu es desencadena una venjança que acabarà amb la vida de Hænsna-Þorir, qui serà decapitat per en Blund-Ketils.

15.- HALLFREÐAR SAGA VANDRAEÐASKÁLDS

- **Manuscrit:** es conserva al manuscrit Mōðruvallabók (AM 132 fol.) i d'altres.

- **Nom:** saga de Hallfreðar Vandræðaskálds.

- **Datació i autor:** segle XIII, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** c. 1000, Islàndia i Noruega.

- **Resum:** es tracta d'una skáldasögur*. Relata la història de Hallfreðr, un escalda que va viure al voltant de l'any 1000. Es basa especialment en la seva conversió al cristianisme i la seva relació amb Olav Tryggvason i altres *hersir* noruecs.

16.- HÁVARÐAR SAGA ÍSFIRÐINGS

- **Manuscrit:** es conserva en còpies a partir del segle XVI.

- **Nom:** saga de Hávarðar Ísfirðings.

- **Datació i autor:** segle XV, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** c. 1000, Ísafjörður (Islàndia).

- **Resum:** la saga relata la història de Hávarðar, un víking que coixeja perquè en la seva joventut havia estat ferit a Escòcia. El protagonista entra en conflicte amb els seu veí Þorbjörn, qui al principi de la narració assassina al seu fill, Óláfr. L'acció es desenvolupa al voltant de la recerca de venjança de Hávarðar, que amb un grup d'homes intenta enfrontar-se a Þorbjörn, però aquest fuig cap al mar. Hávarðar el persegueix, i Þorbjörn, arribant a una petita illa, intenta desfer-se'n llençant-li una gran roca. El protagonista jura convertir-se al cristianisme si sobreviu. Finalment, Þorbjörn rellisca i Hávarðar acaba amb la seva vida fàcilment.

17.- HEIÐARVÍGA SAGA

- **Manuscrit:** el manuscrit original (perg. nr 18 qu.) va ser cremat. El contingut es coneix per un resum que va fer Jón Ólafsson frá Grunnavík.

- **Nom:** saga del talla-caps.

- **Datació i autor:** inicis del segle XIII, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** c. 1000, Borgarfjörður i Húnavatnssýsla (Islàndia).

- **Resum:** la saga tracta la història dels descendents d'Egill Skallagrímson. La primera part de la saga relata l'assassinat d'en Víga-Styr i les conseqüències de la seva mort, i en la segona part es representa la batalla entre dues comunitats rurals, situades entre Borgarfjörður i Húnavatnssýsla, coneguda com la "Batalla de Tvídægra-heia" i datada a l'any 1014.

18.- HRAFNKELS SAGA FREYSGOÐA

- **Manuscrit:** es conserva als manuscrits ÁM. 162 l. fol.; ÁM. 156, fol.; ÁM. 496, 4to.; ÁM. 551 C, 4to.; ÁM. 158, fol.; ÁM. 442, 4to.; ÁM. 451, 4to.

- **Nom:** saga de Hrafnkell sacerdot de Frey.

- **Datació i autor:** segle XIV, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** primera meitat del segle X, Hrafnkelsdalr (Islàndia).

- **Resum:** l'acció s'inicia amb el viatge del noruec Hallfreðr que participa de les expedicions de colonització d'Islàndia, on s'estableix amb el seu fill Hrafnkell. Més tard, el fill s'independitza i

construeix la seva granja, Aðalból, a la vall que actualment s'anomena Hrafnkelsdalr. Allí erigeix un gran temple, on efectua els seus sacrificis, especialment en honor al déu Frey*. S'imposa com a goði, sempre disposat a batre's en un *hólmanga** i mai a pagar el *wergeld** després de matar algú. L'acció es centra després en Einarr, un pastor de Hrafnkell, que un dia munta el cavall del goði, Freyfaxi, perquè la resta d'animals el refusen. Quan Hrafnkell se n'adona, mata a Einarr, i el pare d'aquest últim, Þorbjörn, li reclama el *wergeld*, però no el rep. Hrafnkell intenta compensar-lo convidar-lo a viure amb ell, però Þorbjörn intenta trobar el suport d'un altre cabdill per enfrontar-s'hi. Aconsegueix el recolzament el seu nebot, Sámur, i d'un aventurer, Þorkell i el seu germà, Þorgeirr, un cabdill poderós. L'*Alþing* declara culpable a en Hrafnkell, i, Sámur, el demandant, obté el dret a matar-lo i confiscar els seus béns. Quan el capturen, li donen a escollir entre la mort o viure com a súbdit de Sámur, escollint la segona opció. Per la seva banda, Þorkell i Þorgeirr llencen el cavall Freyfaxi des d'un penya-segat i cremen el temple de Hrafnkell. Des de llavors l'antic goði no realitza més sacrificis als déus i es guanya el respecte dels seus veïns. Després de sis anys de pau, Hrafnkell pren venjança atacant a Eyvindr, el germà de Sámur, i sorprenent a aquest últim donant-li a escollir com li havia fet ell, escollint viure també. Sámur intenta trobar de nou el suport de Þorkell i Þorgeirr però no l'obté. Finalment, en Sámur no obté la seva venjança i serveix fins la seva mort a en Hrafnkell, qui gaudirà d'una bona reputació fins a la fi dels seus dies.

19.- KJALNESINGA SAGA

- **Manuscrit:** es conserva al manuscrit AM 471 qu.
- **Nom:** saga dels habitants de Kjalarnes.
- **Datació i autor:** mitjans del segle XIV, desconegut.
- **Època i localització de l'acció:** primera meitat del segle X, Noruega i Kjalarnes (Reykjavík, Islàndia).
- **Resum:** la saga tracta les tensions entre els islandesos pagans i els irlandesos cristians establerts a l'àrea de Kjalarnes (Islàndia). L'acció es desenvolupa entorn a en Búi Andriðsson, la seva dona Fríðr i el seu fill Jökul Búasonar. En Búi resideix a Noruega amb el "rei Dovre" a Dovrefjell, on es casa amb la seva filla, Fríðr. Tenen un fill, Jökul, però ell no el reconeix. Viu una sèrie d'aventures, amb el gegant Dovre i lluitant amb el rei Haraldr Hárfagri (I de Noruega). La saga acaba amb un duel entre pare i fill, on el pare acaba mort i el fill fuig. Els esdeveniments posteriors succeïts a en Jökul es descriuen al relat *Jökuls þáttur Búasonar*.

20.- KORMÁKS SAGA OGMUNDARSONAR

- **Manuscrit:** es conserva al manuscrit AM 471 qu.
- **Nom:** saga de Kormák.
- **Datació i autor:** segle XIII, desconegut.
- **Època i localització de l'acció:** c. 950-970, Noruega, Islàndia i Irlanda.
- **Resum:** es tracta d'una skáldasögur*. La saga explica la vida de l'escalda Kormákr Ögmundarson i el seu amor no correspost, Steingerðr. Conté alguns dels seus versos on exposa els seus sentiments per ella. L'escalda està enamorat de Steingerðr però els seus pares no ho aproven, i el pare d'ella contracta uns homes per atacar-lo. Kormákr els colpeja fins la mort, i la

mare d'ella, que és experta en màgia, li llença una maledicció. El protagonista viatja amb el rei Haraldr II a Irlàndia, i mor en batalla a Escòcia. La major part de la saga es compon pels poemes de l'escalda, i la relació entre Kormákr i Steingerðr s'alterna amb l'atracció i el rebuig.

21.- KRÓKA-REFS SAGA

- **Manuscrit:** es conserva al manuscrit AM 471 qu.

- **Nom:** saga de Ref de Sly.

- **Datació i autor:** segle XIV, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** c. 900-1000, Dalasýsla (Islàndia), Groenlàndia, Noruega i Dinamarca.

- **Resum:** es basa en les aventures de Ref Steinsson, una versió masculina de la Ventafocs, qui d'uns orígens humils aconsegueix forjar-se una gran reputació, tant en el combat com en l'estratègia. El protagonista té grans qualitats, com el valor, l'enginy, la saviesa i l'habilitat en la talla de fusta, la construcció i la enginyeria. En Ref passarà diverses aventures al voltant de personatges honestos, com en Sveinn II Ástríðarson de Dinamarca, i d'altres a qui haurà de fer front com en Harald III Harðráði Sigurðarson de Noruega, qui cobejarà la seva esposa. A l'última part de la saga viatja en peregrinació a Roma, i, de tornada a casa, mor i és enterrat en un monestir francès. La trama probablement sigui fictícia, tot i que enllaça amb magnats coneguts.

22.- LAXDÆLA SAGA

- **Manuscrit:** es conserva al manuscrit AM 132 fol.

- **Nom:** saga dels habitants de Laxárdalr

- **Datació i autor:** segle XIII, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** finals del segle X i principis del XI, Breiðafjörður (Islàndia).

- **Resum:** narra la vida dels residents a la zona de Breiðafjörður. L'acció es basa en el triangle amorós entre Guðrún Ósvífrsdóttir, Kjartan Ólafsson i en Bolli Þorleiksson. Guðrún és famosa per la seva bellesa i és festejada per dos germans adoptius, Kjartan i Bolli. Tot i que la noia preferia al primer, acaba entregant-se al segon per culpa d'un fals rumor sobre el compromís de Kjartan amb Ingibjörg, germana del rei Ólafur I Tryggvason de Noruega. Els germans inicien una sèrie d'hostilitats que acaben amb la mort de Kjartan a mans del seu germà, i la conseqüent mort de Bolli com a venjança dels familiars del primer. Existeix una controvèrsia respecte la versemblança històrica de la saga, doncs conté anacronismes en les armadures i la indumentària.

23.- LJÓSVETNINGA SAGA

- **Manuscrit:** es conserva als manuscrits AM 461 qu. i AM 162 C fol.

- **Nom:** saga dels habitants de Ljósavatn

- **Datació i autor:** meitat del segle XIII, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** c. 990-1066, Eyjafjörður (Islàndia).

- **Resum:** l'acció es desenvolupa entorn a un veïnat de la localitat de Þingeyjarsveit, i les relacions de poder dins d'aquesta comunitat. Tracta l'enemistat entre el cabdill Þorgeir Ljosvetningagode i Guðmundr Øyolvsson i les seves respectives famílies. La història s'allarga per quatre generacions i pot dividir-se en tres parts. La primera part es centra en les querelles de Sölmundur. La part central en els insults de Þórir Helgason i Þorkell Þorgeirsson a Guðmundr, qui aconsegueix que expulsin a Þorkell fora de la llei per matar-lo. Després es descriuen els conflictes entre els descendents de Þorgeir i de Guðmundr. I finalment, la tercera part involucra molts més personatges, i és la més llarga i complexa.

24.- NJÁLS SAGA (O BRENNU-NJÁLS SAGA)

- **Manuscrit:** es conserva als manuscrits Reykjarbók (AM 468 qu.), Kálfalækjarbók (AM 133 fol.), Gráskinna (Gl. kgl. saml. 2870 qu.), Möðruvallabók (AM 132 fol.), Skafinskinna (Gl. kgl. saml. 2868 qu.), Sveinsbók (Gl. kgl. saml. 2869 qu.), Oddabók (AM 466 qu.) i Bæjarbók (AM 309 qu.).

- **Nom:** saga de Njál

- **Datació i autor:** segle XIII, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** c. 1000. Njál (Islàndia), illes Orcades i Gal·les.

- **Resum:** considerada com una de les millors sagues, resalta la tragèdia, el destí i l'honor. Es troba ambientada al voltant de l'any 1000. L'obra es divideix en un pròleg (capítols 1-17), una primera part basada en la tragèdia de Gunnar (capítols 18-81), una segona part sobre la crema de Njál (capítols 82-132), i una última part sobre la venjança i reconciliació (capítols 133-159). Els principals protagonistes de la saga són Njáll Þorgeirsson, un jurista del Þjóðveldisöld i el víking Gunnar Hámundarson, un gran guerrer. Tots dos s'enfronten en violents esdeveniments en una societat acostumada a venjances per greuges familiars i tots pateixen les conseqüències. La venjança arriba amb Kári Sölmundarson que durant anys perseguiria als assassins del seu fill Þord i part de la família de Njál, consumant la seva venjança més enllà de les fronteres islandeses, arribant fins a les Orcades i Bretland (Gal·les).

25.- REYKDÆLA SAGA OK VÍGA-SKÚTU

- **Manuscrit:** es conserva al manuscrit AM 461 qu.

- **Nom:** saga dels habitants de Reykjadalr i de Skúta l'homicida.

- **Datació i autor:** segle XIII, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** segona meitat del segle X, Reykjadalr (Islàndia).

- **Resum:** la primera part tracta de Vémundr de Reykjadalr i el goði Askill, i la segona de la relació entre Víga-Skúta de Mývatnssveit i Víga-Glúmr. Askill viu a la granja Hvamm Reykjadalen amb el seu fill Víga-Skúta, i el seu nebot Vémundr i els seus germans. Vémundr és un home que gaudeix de la batalla, fet que li comporta un problema amb el goði Askill, qui representa moltes de les virtuts cristianes. Un exemple és que quan és ferit, Askill tracta d'ocultar-ho per evitar la venjança, i en el moment de la mort, demana ser enterrat sense béns. Dels seus fills, Þorstein renuncia a la venjança per la mort del seu pare, però el seu germà, Víga-

Skúta, és un home venjatiu. Es descriuen moltes escenes d'enfrontaments entre Skúta i els seus enemics, però finalment és mort per en Þorgrim, qui s'alía amb la seva filla adoptiva Sigrid.

26.- SVARFDÆLA SAGA

- **Manuscrit:** es menciona al Landnámabók però el manuscrit original s'ha perdut.
- **Nom:** saga dels habitants de Svarfdæla.
- **Datació i autor:** segle XIII, desconegut.
- **Època i localització de l'acció:** segle X, a Svarfaðardal (Eyjafjörður, Islàndia).
- **Resum:** la saga explica la història de tres generacions d'una família del veïnat de Svarfaðardal i els conflictes que sorgeixen a la vall. La saga comença amb Þorstein, fill d'un dels homes de Haraldr I Hárfagri, que es trasllada a Islàndia amb el seu fill menor Karl el Roig. La major part de l'acció es centra en l'enemistat existent entre Karl i el seu veí, el goði Ljotolf. L'última part narra la tercera generació, és a dir, el fill d'en Karl, anomenat Karl el jove, qui millora les relacions amb el goði i el seu fill Valla-Ljot, protagonista de la *Valla-Ljóts saga*, considerada una seqüela. Un altre personatge de la història és el viking Klaufi, casat amb la bella Yngvild, i responsable de la mort de Karl el vell, que es converteix en un *draugr* al morir. Karl el jove, venjant la mort del seu pare, mata els tres fills de Yngvild i la ven a l'estranger com a esclava.

27.- ÞÓRÐAR SAGA HREÐU

- **Manuscrit:** es conserva al manuscrit AM 551 dβ qu.
- **Nom:** saga de Þórðar.
- **Datació i autor:** segle XIV, desconegut.
- **Època i localització de l'acció:** finals del segle X, a Miðfjörður (Islàndia).
- **Resum:** explica la història de Þórður Þórðarson, que fuig de Noruega després d'assassinar el fill del monarca Erik Destral Sagnant (930-934), Sigurd Eriksson, qui havia profanat la seva esposa. El protagonista, fill d'en Horda-Kåre, es descriu com un gran guerrer i un hàbil mestre artesà. La història s'inicia quan Þórður i la seva família escapen a Islàndia. En la seva nova llar, a l'est d'Islàndia, es troba amb un cabdill que el persegueix, Miðfjörður-Skjegge. La persecució finalitza quan Þórður salva el fill del cabdill, Eidr, d'ofegar-se, i se l'emporta con a fill adoptiu mitjançant el *fóstr*. Tot i ser una saga de ficció, la seva composició està més a prop de les *íslendingasögur* que de les *fornaldarsögur*.

28.- VALLA-LJÓTS SAGA

- **Manuscrit:** només es conserva en dos manuscrits del segle XVII, AM 161 i AM 496.
- **Nom:** saga de Ljótr de Vellir.
- **Datació i autor:** finals del segle XIII, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** c. 985-1010, Svarfaðardalur (Islàndia).

- **Resum:** la saga descriu l'enfrontament entre dos cabdills Ljótur de Vellir i Gudmund el Poderós de Mǫðruvellir. Es considera una seqüela de la *Svarfdæla saga* per basar-se en els descendents dels protagonistes d'aquesta saga. L'acció es centra en el concepte de l'honor i els canvis que pateix amb la cristianització.

29.- VÁPNFIRÐINGA SAGA

- **Manuscrit:** es conserva al manuscrit AM 162 C fol.

- **Nom:** saga de Vápnfirðinga.

- **Datació i autor:** finals del segle XIII, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** c. 970-990, Vopnafjörður (Islàndia).

- **Resum:** relata la història de Brodd-Helgi goði de Hof i el seu enfrontament amb un altre cabdill, Geitir Lýtingsson goði de Krossavík. El protagonista, Brodd-Helgi, es descriu com un home agressiu i valent, casat amb la germana de Geitir, Halla. Ambdós protagonistes inicien una recerca d'aliances amb *bóndis* locals, necessaris per influir en les decisions de l'*Alþing*. Helgi, entre d'altres accions, mata el bestiar i tala els boscos dels familiars d'en Geitir. La seva obsessió per controlar el major nombre de bóndis acaben tornant-se en contra seu, doncs els seus aliats el veuen com una amenaça, i finalment acaba assassinat. El seu fill, Bjarne, es venja per la mort del seu pare matant a Geitir. Finalment, després d'una disputa entre els fills de Helgi i Geitir, Bjarne i Þorkell, on diversos homes cauen i els protagonistes queden lesionats, els dos fills es concilien. Els desacords sobre els seus valors morals són uns dels diversos factors que creen discòrdia entre els dos homes.

30.- VATNSDÆLA SAGA

- **Manuscrit:** es conserven alguns fulls al manuscrit AM 162 C fol.

- **Nom:** saga dels habitants de la vall del llac.

- **Datació i autor:** mitjans del segle XIII, desconegut.

- **Època i localització de l'acció:** segle X, vall de Húnaflói (Islàndia) i Noruega.

- **Resum:** la saga és una crònica familiar que descriu quatre generacions d'una família. Ingimundur, nét del cabdill Ketil Raum de Romsdal, és premiat per lluitar pel rei Haraldr I de Noruega a la batalla de Hafrsfjord. Viatja a Islàndia seguint els consells d'una volva, on hi viu fins que mor. La saga relata la història dels seu descendents fins l'arribada del cristianisme a finals del segle X.

31.- VÍGA-GLÚMS SAGA

- **Manuscrit:** es conserva al Mǫðruvallabók (AM 132 fol.).

- **Nom:** saga de Glum l'assassí.

- **Datació i autor:** segle XIII, desconegut.
- **Època i localització de l'acció:** segle X, Eyjafjörðr i Öxnadalr (Islàndia).
- **Resum:** explica la història d'un cabdill, Glúmr Eyjólfsson, que mata a diverses persones i intenta ocultar la seva culpa. Glúmr viatja a Noruega, on passa temps amb els seu avi Vigfus. Quan marxa, el seu avi li regala un mantell, una llança i una espasa, símbol de les expectatives que té d'ell. Al seu retorn, mata Sigmundr, i el porten a comparèixer davant l'*Alþing*, i després de ser absolt, reclama el mateix dret a la propietat que el fill de Sigmundr, Þorkell. Després de viure durant dècades com l'home més important del districte, finalment és enderrocat després de revelar que va mentir al judici. L'exilien a Öxnadalr, on finalment es converteix en un ancià. A més, la saga explica també altres aliances i conflictes que es generen. Un tema de la saga és la relació entre el culte a Odin, el culte a Freyr i el cristianisme, que finalment Glúmr accepta, sent batejat per l'*Alþing* l'any 1000, tres anys abans de la seva mort. La saga té un capítol en comú amb *Reykðæla saga ok Víga-Skútu*.

32.- VÍGLUNDAR SAGA

- **Manuscrit:** es conserva als manuscrits AM 510 i AM 551a.
- **Nom:** saga de Víglund.
- **Datació i autor:** segle XIV, desconegut.
- **Època i localització de l'acció:** segle X, Snæfellsnes (Islàndia).
- **Resum:** els personatges principals, Víglund i Kettilrid, es coneixen des de la infància, i estan destinats a ser parella. L'enemistat entre les seves famílies fa que Kettilrid es prometi amb un altre home, Hakon. Això condueix a una major hostilitat i a un conflicte entre ambdues famílies, que acaba amb la vida de diversos germans de Kettilrid. Després d'algunes complicacions, els amants aconsegueixen estar junts. La història té un préstec de la *Bárðar saga Snæfellsáss*, i per tant ha de ser més jove que aquesta. La saga introdueix temes i motius característics de les *riddarasögur* i les *fornaldarsögur*. El text és, a diferència de la majoria de les *íslendingasögur*, pura ficció, que utilitza alguns dels noms de personatges del *Landnámabók* i d'altres sagues.